
D E

M O R B I S

Q U I B U S D A M

C O M M E N T A R I I .

36

МОКИЕ

МАДАМ

ПЯТИДНЯ
КОМПАНИИ

ЗА МОКИЕ

МАНДАМ СИЛВИИ

САНКТ-ПЕТЕРБУРГСКАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПУБЛИЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА

САНКТ-ПЕТЕРБУРГСКАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПУБЛИЧНАЯ БИБЛИОТЕКА
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА

САНКТ-ПЕТЕРБУРГСКАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПУБЛИЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

САНКТ-ПЕТЕРБУРГСКАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПУБЛИЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

САНКТ-ПЕТЕРБУРГСКАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПУБЛИЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

САНКТ-ПЕТЕРБУРГСКАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПУБЛИЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

42 e 13

DE
M O R B I S
QUIBUS DAM
COMMENTARII.

AUCTORE
CLIFTON WINTRINGHAM,
BARONETTO, M. D.
COLLEG. MEDIC. LONDINENS. ET PARISIENS. SOCIO,
SOCIETATIS REGIAE SODALI, ET EXERCITUS
BRITANNICI MEDICO PRIMARIO, ET
MEDICO REGIO.

Multum adhuc restat operis, multumque restabit;
nec ulli nato post mille saecula praecludetur occasio
aliquid adhuc adjiciendi. SEN. Ep. 64.

T O M. II.

L O N D I N I ,
Apud T. C A D E L L ,
MDCCXCI.

L E C T O R I

S.

QUI, quantum in se est, humani generis morbos aut mala tollere vel saltem levare nititur, ei vix animum suspensum tenere liceat, se laudis metam meritò contigisse. Hac spe solummodo fretus, Commentarios hosce, experientia propriâ iterum atque iterum sancitos, nunc demum edidit Auctor; qui insuper morborum quorundam, Protei formas prae se ferentium, signa quaedam diagnostica stabilire ausus fuit, quae, si quâ sibi fides, velut indices viales, salutis monstrabunt iter. Hisce praemissis, nil amplius addendum superest, quin aequo animo petere quemvis arbitrum de his, ac de illis, quibus paucis abhinc annis indulxit favor publicus.

L A T E S T

СОМНИТЕЛЬНЫЕ

COMMENTARII.

---

420. **S**UNT quidam auctores, qui
veniae sectionem in morbis dy-
sentericis repudiârunt. Mirum sane !
Quippe omnes fere dysenteriae, quas in
exercitu vitam castrensem degenti gra-
fiantes per multos annos ipse vidi, indi-
viduis omnium inflammationum inter-
narum symptomatibus comitatae fuerunt,
pulsu solum excepto; utpote ab ipso
initio, falsam debilitatis imaginem ge-
rens, parvus, contractus, frequens, ali-
quando intermittens, et semper durus
extabat. In tali rerum statu, venae sectio
vel penitus omissa, vel parcâ nimis manu
administrata, symptomata nunquam non

B

tulit

2. COMMENTARII.

tulit multò nequiora; progrediente enim paululùm morbo, in promptu, quasi agmine facto, venient tormenta gravissima, tenesmus excrucians, dejectiones frequentissimae, foetidae, saniosae, purulentae, singultus, &c. In dysenteriâ adeo praeceps est occasio, ut eam jamjam in cunabulis latentem per sanguinis missiones jugulare omnino necesse est, atque inter sacra habendum est axioma illud (quod in omnis morbi curatione verum est) sat bene, si sat citò.

421. Experientiâ comperi, si in dysenteriâ diurnâ, vel apthae in faucibus exoriantur, vel si purpura alba, aut petechiae superveniant, tandem malum lethale pro certo aedesse indicia sunt.

422. In curatione hydroceles, eductâ imprimis aquâ, utile forsitan erit injectiones corroborantes immittere, ad morbum recidivum praecavendum, per dies aliquot, ope fistulae argenteae immissae, ibique retentae. Hoc equidem mihi adhuc non licuit

COMMENTARII,

3

licuit uti; sed valde probabile, ut mea fert opinio, hanc medendi rationem, rebus non plane desperatis, posse bene cef-
fisse*.

423. In curatione anasarcae, evacuanda est aqua catharticis, vomitorii, diureticis, &c. quam celerrime, modò sinant vires; aliter iterum renovabitur aqua, ob vasorum laxitatem; dein his eductis, danda sunt remedia chalybeja, et roborantia, diureticis et attenuantibus unita.

424. Quamvis in hydropsi sanatione generali, hunc morbum ex sero frigido et aquoso ortum ut plurimum considerare solent auctores, utpote origo mali frequen-
tior. Datur tamen alia differentia, tam re-

* Quo clarius autem intelligantur ea, quae ad hydroceles sanationem pertineant, consulere velim imprimis opus modo editum sub titulo: "Cases of the Hydrocele, with Observations on a peculiar method of treating that disease. By T. Keane, Surgeon to their Royal Highnesses the Prince of Wales and Duke of York."

COMMENTARI.

spectu humoris stagnantis, quām morbi diurnitatis; quippe calidus aequa ac frigidus hydrops se in conspectum fistit, et distinguitur à posteriore siti ingenti, corpore ad tactum calido, pulsu frequenti, qui in frigidā specie tardus est. Sanatur autem purgatione forti, attemperante, medicamentis corroborantibus, acidis, aut saltem neutralibus salibus.

425. In febribus quotidianis eti quibusdum tertianis, adeo diu aliquando durant paroxysmi, ut vix pro medicamento Peruviano exhibendo concederetur intervallum, si donec finitus sit sudor, postponendum esset remedium; in his itaque, postquam per horam unam alteramve sudavit aeger, tutò exhiberi potest remedium, febrem arcens, ex cortice Peruviano confectum; à quo, appropinquantे paroxysmo, desistendum est, donec iterum eodem modo sudavit aeger, et sic deinceps.

426.

COMMENTARII.

5

426. Febris intermittens iisdem vestigiis diu haerens, ita ut sana fieri non possit, saepissime parit aut ascitem aut icterum; pletisque autem, adversa fortunâ, ambo simul eveniant.

427. Si in aliquâ febris putridae, aut nervosae dictae, aliisve cuiuscunque generis febris, periodo supervenerint signa nimiae debilitatis, iis succurrendum est, datis lenioribus vel fortioribus cardiacis et alexipharmacis dictis, addendo camphorae grana quaedam; et applicando nuchae, carpis, et suris seriatim epispatistica, donec ac debitum tenorem reducatur pulsus, et meliora se habeant symptomata; seu ex naturali aegroti debilitate, evacuationibus nimis, sive aliâ aliquâ de causâ, orta fuerint. Cum autem in febre vere putridâ, continuò fere erescunt symptomata ad crisin usque, non itaque calidis in accessu utendum est remediis (nisi summâ urgente necessitate) ne in morbi progresiu funestum excitetur
incen-

COMMENTARII

incendium ; sed lentè in his procedendum, etiam si deficere gradu quôdam videantur vires ; cò quòd cardiaca vi febris adjuta facilè plerumque pulsus instaurare, aut ad debitum impetum in omni morbi stadio reducere valent, modò ab horum usu abstinuit medicus, donec tali auxilio reyerà pateat indigere naturam.

428. Si non, obstante omni cautelâ, in pleuritidis sanatione sequeretur suppuratio, vel more tabis vel empyematis curanda est. Pari etiam ratione, si ab hac in aliam partem fieret materia purulentæ translatio, evacuandum est pus, vel ope lanceolae, si non vetat partis strutura, vel iis viis, quibus facillimè depurari potest pars affecta.

429. Quibus adsint tussis diurna, vocis clangor, et nonnulla quasi febris lentae symptomata, pulmones tuberculis quodammodo opilatos esse justa medico incidet suspicio.

COMMENTARII.

7

430. Proculdubio patet, cibum dare materiam, ex qua sanguis componitur. Cibus autem, qui in habitu praedicto ad nutrimentum maximè conferre invenitur, ex animalibus idoneis, scilicet, pullis, gallinis, cuniculis, vitulis, necnon et limacibus hortensibus, petendus est; ex his iterum quo juniores, quo magis succidi, eò, caeteris paribus, majorem sanguinis boni copiam praebebunt. Quinetiam alimenta, à modo recensitis secunda, ex piscibus, seu flaviatilibus, seu marinis, ut plurimum eligenda sunt. De industria igitur vitandi sunt cibi omnes, cujuscunque generis, qui hujusmodi diaetae instituto non congruant.

431. Infantes dentientes alvum modicè solutam, potius quam adstrictam habentes, rarius convulsionibus tentantur.

432. Si dens in infantibus brevi erupturus sit, gingiva ibi inflammatur.

8   COMMENTARI.

433. Si in gangrenâ adsit syncope, sudorve frigidus, applicanda statim sunt epithemata stimulantia, aromaticâ, spirituosa circa scrobiculum cordis, pone aures, ad tempora, jugulum, carpos, et sub articulis quibuscunque.

434. Error loci est in oculis maxime visibilis; si itaque oculi rubeant, ad sintque insomnia turbulentâ, deliria, respiratio anhela, &c. statim mittendus est sanguis ad animi deliquium, et adhibenda sunt omni formâ diluentia, et, si post horas sex, idem adsit periculum, repeti debet sanguinis missio.

435. Plethora est duplex, scilicet, quoad vasa et quoad vires. In priori tanta datur humorum copia, ut quasi crepant vasa, et robustis ferè solis et athleticis accidit. In posteriori, cor ob humorum copiam adeò opprimitur, tanquam viribus nequaquam valentibus ad eorum circuitum ritè efficiendum; et accidit

COMMENTARII.

9

accidit plerumque iis, quibus evacuationes praeter morem suppressae fuerunt.

436. In obstructionibus autem omnibus solvendis praecipua debetur attentio ad materiem obstruentem, quae si ex spissso inflammatorio ortum suum duxit, vasorum laxationem et dissolventia refrigerantia plerumque postulat; si vero à lentore frigido et inertí trahatur, attenuantia calida, stimulantia, et roborantia postulat. Derivatio interea obtinebitur, si augeatur motus in parte quilibet, et simul laxetur. Attractio insuper eadem requirit, additis tantum parti affectae hirudinibus, cucurbitulis, cum vel fine scarificatione. Tandem propulsio consistit in aucto motu ad partem affectam, vel frictione vel respiratione forti, vel totius corporis vel partis affectae motu ad aucto.

437. Qui vomitu materiae fuscae, nigrae, et acidae cum cardialgiâ saevissimâ, subinde et singultu, torqueri solent, ut plurimum ventriculus, in adeò tristi re-

C rum

IO COMMENTARII.

rum statu, inflammatione cum colluvie
sanguinolentâ simul laborat.

438. Si post contusionem violentam
nulla spes sit, humores circumcirca
effusos posse resolvi, tum si manibus de-
tur accessus, pars contusa integrè di-
scindi debet, vel lanceolis scarificando
pluribus locis pertundi oportet, ut via
libera pateat effusis hisce humoribus, et
postea fieri debet venae sectio, et cathar-
tica, et inflammationem simul et putre-
dinem oppugnantia, cum sotibus ido-
neis administranda sunt. Sin autem adeò
valida sit contusio, ut nulla amplius hu-
morum vitalium circulatio per partem
fieri possit, unicum tunc superest, ut ex-
stirpetur haec pars. Cognoscitur hoc ma-
lum adesse, si nullus calor, nullus sensus
in parte contusa supersint, licet profundis
scarificationibus dissecetur, et brevi post,
natâ putredine, sanies cadaverosa orie-
tur.

COMMENTARII.

11

439. Cancri dicti, qui apparent in linguâ, labiis, pene, et qui à degenerantibus papillis nervis instructis, et coercente integumento liberis orientur, distinctionis causâ, cancri fungosi dici possunt.

440. Si nausea vel vomitus à putridâ causâ oriatur, sicut magnam semper comitantem habet, quae aliter raro adest, saltem gradu longè minori. Horrent hujusmodi aegri cibos alcalescentes, attamen fructus horaeos et acida appetunt.

441. Maculae rubrae aut purpureae in febribus acutis inde oriri videntur, quod vel sanguine à putredine soluto, in arterias lymphaticas propellitur, vel laxatis in languore inflammatorio vasis, sanguis intrat haec vasa; ut moribundis accidit.

442. In phthisi pulmonariâ, ubi vires vitales sudoribus nocturnis haud parum

C 2

con-

confectae apparent, si exoriantur exanthemata, seu maculae, seu pustulae, humorum corruptionem putridam adesse pro certo indicant; et hujusmodi aegrotis haud diu est, cum è vitâ exciderint.

443. In dysenteriâ, saevissimis abdominis doloribus comitatâ, et diu persistante, periculum maximum est, ne intestina, anteâ inflammata, jam pustulis pure plenis scateant.

444. Medicus semper sibi persuasum habere debet, se naturae ipsius ministrum esse; et, cum in omnibus morbis patet, quod humorum circulatio, secretionibus vel excretionibus speciatim appropriata, peccare solet, seu excessu vel defectu, istius circuitus ratio, seu naturae negotia in praesentiâ minuendo et laxando, seu ea reprimendo et constringendo, primas tenebit; quippe in horum usu idoneo praecipua spes erit, et propemodum unica.

445. Perpendenda est semper et sedulò obstructionis causa, seu quoad vasa, seu ipsorum solidorum constitutionem; vide-
licet, an fiat obstructio ob malam partis
ipsius conditionem, vel ab aliâ aliquâ
parte contractâ vel obstructâ; quâ cb va-
riatam ramorum rationem ad eorum trun-
cum, fiat in hanc partem defluxio, et
inde obstructiones, inflammationes; ut
ex mulierum mensibus suppressis, vel
frigoris parti alicui remotae, vel vicinae
applicatione, &c. Haec enim, si fiant,
frustra ad partem affectam applicantur
remedia, nisi ad statum naturalem redu-
catur praedicta mala affectio; hâc autem
radice mali excisâ, vel sponte evanescere
solent caetera, vel facile sanantur.

446. In sanguinis crassamenti dicti et
seri copiâ, discrimen tenue tantùm inter-
cedere debet; fin autem nimium prae-
polleat pars rubra, calorem febrilem in
promptu aeffe liquebit, utpote ther-
momетrum Fahrenheiti corporis hu-
mani

mani temperamentum, plusquam ad ejus gradum nonagesimum jam revera attigisse, indicabit.

447. Si obstruc^o fiat ex vasis nimis laxatis, ex torpido humorum motu, quo in serum resolvitur sanguis, tunc cathartica, roborantia, et stimulantia remedia prosunt, et frictiones, quibus propellitur sanguis versus cor, et chalybeia imprimis.

448. Lassitudines saepè observantur, quandò inflammatoriâ lassitudine minus meabilis redditur sanguis; unde difficultas per ultimas vasorum angustias transire potest; idcirco hujusmodi homines, licet sani appareant, solitos labores non sine molestiâ perficere possunt.

449. Cutis mutationem apparere in quamplurimis morbis observatur, ubi partes internae affectae sint. Sic in saevâ intestinorum inflammatione, in gangrenam tendente, in abdominis cute tales rubores

rubores aliquandò apparent, livescentes brevi. Sic rubores in pectoris cutim, utcunque lati, in peripneumonicis pauca cocta eduentibus, saepe apparere solent, et mali ominis sunt.

450. Si haereant lateri pulmones, ibique fiat inflammatio, ut frequenter accedit (praesertim si hoc morbo olim labo- rasset aeger) saepe copioso puris exscretu liberetur hujusmodi aeger; sin verò hoc non fiat, tunc manet sola methodus aperiendi per caustica.

451. Sputum bonum in pulmonum morbis debet esse flavum, cum paucis strigmentis, lineolis sanguineis, et sensim album fieri; quod cum guttis sanguineis lethale est.

452. Quibus catarri frequentes molestias febriles exhibere consueverunt, et exinde difficulti respiratione, tuſe diu- turnā, sputo sanguineo aut sanioso, nec non et horripilationibus vespertinis tor- quentur;

16 COMMENTARII.

quentur; hujusmodi aegrotis ut plurimum adsunt pulmones vomicâ macerati.

453. Aegri, qui ex febre intermittente moriuntur, in ejusdem accessione et frigore, ubi omnia spasmo constricta rigent, perire notantur.

454. In febre quartanâ obstinatâ usus mercurii dulcis cum prudentiâ exhibiti, optimum praebuisse remedium expertus novi.

455. In paroxysmis febrilibus, ubi extrema corporis membra frigeant, venae sectio nunquam celebranda est, nisi pateat sanguinem ad caput vel thoracem impetuose ruere; in tali autem casu venae sectio ex parte ad quam ruat, si fieri possit, instituenda est.

456. Sanguinem et humores nimio impetu ferri ostendunt pulsus fortis, durus, magnus, calor acris, siccus, doles omnes, maximè capitum, vultus et oculorum

COMMENTARII. 17

oculorum rubor, sitis magna, jactatio magna, respiratio fortis et magna, urina rubra absque sedimento, aliaque simillima signa. Statum autem contrarium docent pulsus frequens et debilis, color naturalem vix superans, sudor viscidus, largus, et ferè perpetuus, maxime in facie, vultus et oculorum languor, somnolentia cum pulsu praedicto, debilitas, tremor, indolentia sensuum, et quasi cum hebetudine et cum pulsu praedicto comitatis, sitis levis, lingua albescens, membrorum laxitas, et quasi resolutio p̄ae spirituum inopia, respiratio levis, et suspiriosa, urina pallidior quām in priori statu, et sine sedimento.

457. Si lien ex scirris laborare videatur, adsunt ferè mictus perpetuus, stimulatio in venerem, sputum frequentissime edere propensio, tensio hypochondrii dextri, et non raro superveniunt icterus, hydrops, &c.

D.

458.

458. Qui narum haemorrhagiæ per longum tempus valdè obnoxii sint, quam subsequuntur abdominis tumor et anhe-latio, fas sit suspicari aut lienem aut he-par se malè habere.

459. Ad flatus abdominis tollendos, pro caeteris ferè omnibus profundunt cucur-bitulae siccae, abdomini applicatae.

460. In cancro ilei, si aegri per tres dies famelici sint, et dein edant, postero die excruciantur.

461. Diarrhoea serosa, flava, aut ci-nerea, humores intestinales, imo et pan-creatis et hepatis, foras exire ponit; verisimile etiam habendum est, mesen-terium, necnon pleraque abdominis vis-cera scirris infarcta esse.

462. Omnis diarrhoea, neque ab in-flammatione, nec visceribus erosis orta, emetico singulis diebus, ad tres vel qua-tuor,

tuor vices repetito, interpositis medicamentis opū vim habentibus parvā copia, sananda est, cavendo imprimis ne labefactata sint viscera.

463. In diuturno ventriculi aut intestinorum dolore, multò magis convenit dare infusum amarum tepefactum more theae, quām frigefactum; et ob hanc causam proflunt aquae Bathonienses; præterea novi quosdam ex hujusmodi agrotis, qui ab haustu tepido infusi florum chamaemeli, bis vel ter in die, ad uncias sex sumpti, prorsus sanati fuerunt.

464. Qui de doloribus saevissimis in eâ regione abdominis, quae apud anatomices scriptores epigastrum audit, subsequentem demùm vomitu humoris valde nigri, aut sanguinis sinceri, cum pulsu duro, parvo, celeri, saepè intermittente, habent ventriculum inflammatum.

465. Mos erat apud chirurgos in re-

gione Pelufiacā, quando calculus in ure-

D 2

thra

26 COMMENTARII.

thra haerebat, uti fistula primò tenui, et sensim crassiori, quā hufflatione, utrūq; thram valde extendere tentabunt; dein fortiter sugere solebant. Adhiberi verò debet cautela ope compressionis externae, ne flatus in vesicam abeat.

466. Si in apoplexiā largae sanguinis detractiones, aliaeque evacuationes adeo parùm proficiant, ut aeger maneat stupidus, nec pro voto succedat curatio, semel in septimanā vomitionem medicamento idoneo proritare convenit, interim cawendo ut alvus satis laxa servetur.

467. Si aeger apoplexiā correptus non stertat, neque adsit oris spuma, malum plerumque levius est.

468. Incubus, qui aegros morbis comatis speciem pro se ferentibus, aut comitalibus obnoxios torquet, materiam in ventriculis cerebri vasa comprimentem denotat; unde fit sensus gravatus in pectori à compressio cerebello.

COMMENTARI.

several years ago, in response to a request from the U.S. Congress.

469. Qui dolore capitis acerbo, vigiliis, vomendi couatu assiduo, periculose inani, et artubus aliquando per intervalla convulsis, corripiuntur, pro certo habent cerebri vasa aut aquâ aut sanguine valde turgida, et ut plurimum ipsas cerebri meninges inflammatas.

470. Qui doloribus capitis verticem
occupantibus diu eruciari consueverunt,
et subinde vomendi paroxysmis simul ob-
noxii fuerunt, hujusmodi aegroti ut plu-
rimum faciem pallidam, et tandem ma-
eiem summatam exhibentes, cerebri ven-
triculos aquae copia haud parvâ turgidos
habent.

471. Si digitus fiat paralyticus, respicere debet medicus ad digitum musculum et nervum, et eorum cursum sensim prosequi oportet, donec ad ganglion et musculi finem perveniat, ubi haeret morbus, et huic loco medicamenta applicanda sunt, et si nihil sit remedii ibi relictum,

22 COMMENTARII.

relictum, tum morbus in cerebro situs est.

472. Si sub ganglio unus musculus tantum sit affectus, haeret vitium semper sub ganglio; si plures musculi sint paralytici, et omnia sint libera supra ganglion, tum malum erit in ipso ganglio.

473. In paralyticis, aliisque omnibus morbis laxis et frigidis plurimum valent frictiones siccae, pannis laneis manu et vesperi institutae, eoque praecipue, si fumis aromaticis imbuti sint, et si siant circa spinam dorsi et nervorum originem, extremitis membris tamen non neglectis; his enim solis sanati fuerunt aegri quidam, de quibus actus sui paene in desperationem.

474. Infeliciter interdum evenit, ut paralytici moriuntur, eò quod deglutire nequeunt. Quacrendum itaque, an ope-

rius medicos suosque syringia

COMMENTARII

23

syringis flexili tubo armatae, licuerit in oesophagum derivare liquida nutrientia.

475. Paralysis ut plurimum à nervi compressione, vel à vasorum tumore, quae ejus tunicam componunt, vel partium vicinarum pressurâ oritur; et nervum equidem per aliquod tempus multum compressum iterum munere suo fungi, perrara res est.

476. Paralysis muscularum faciei dignoscitur, eò quod in latere non paralytico facies tenditur, et angulus labiorum sursum trahitur, dum oppositum latus paralysi affectum longius appetet, et pendulum quasi.

477. Epilepsia multa communia cum apoplexiâ habet symptomata; differt tamen, quod in priore adeat involuntarius motus hujus illiusve membra aut musculi; sed apoplexia est paralysis universalis. Omnis vero epilepticus antequam resurgat,

gat, fit pro tempore apoplecticus, et tandem ita moritur.

478. Qui paroxysmis epilepticis sunt saepe obnoxii, ut plurimum aquosum laticem in ventriculis cerebrum comprimentem habent.

479. Si sub specie aurae sensim serpentis oriatur paroxysmus epilepsiam minitans, aegri sentire solent quasi guttam aquae frigidae in partem se instillantem, ut in calcaneo et surâ, &c. unde veluti aura frigida adscendit; sin autem vinculo immediate constringitur pars superior paroxysmus impeditur pro hac vice, nisi ad plures nervorum plexus ascenderat.

480. In spissâ materiae dissolutione, quae morbos hypochondriacos et hystericos comitatur, ad singularem acrimoniam habenda est ratio. Omnibus verò fere prosunt succi taraxaci, endiviae, et similiū, tempore verno, quibus, si opus fuerit,

COMMENTARII. 25

fuerit, addantur acriora quaedam scorbutica, aliave dissolventia, pro morbi genio. Aestate autem plurimùm prosunt aquae minerales, Tunbrigenses, Spadanae, &c.

481. In sanatione affectionis hypochondriacae et hystericae persistendum est in usu medicamentorum dissolventium, quo usque mobilis reddatur materies, et se excerni quodammodo pateant signa; dein eandem expellere procedendum est, naturâ monstrante viam, maxime verò aquis mineralibus, et levi alvi solutione. Tota fere curatio in hujusmodi morbis consistit in materiâ lente solvendâ, et postea educendâ. Signa autem, quae indicant materiam statum fluctuantem acquisivisse, sunt pulsus inaequalis debilisque, nausea tenesmusve, anxietas, febricula, &c.

482. Si ex liquatâ et excretâ materiâ in hypochondriacis debilitentur vires, et quasi despere videantur aegri, ob hanc

E cau-

26 COMMENTARII.

causam adeo necessariam, nil melius
quàm liber usus cortic. Peruv. chalybis,
et aromatum.

483. Vult Mead, in arte medicâ summis laudibus dignissimus, aegrum à morsu canis rabiosi quàm primùm uti methodo sequenti, scilicet,

& Lichenis ciner. terrest. 3 fs. piper.
nigr. 3 ij. in quatuor chartulas dividend.
quarum una sumenda quotidie in lact.
vaccin. tepefact. 1b fs. deinde aquâ bal-
neariâ frigidâ se proluere, quotidie per
mensem, et postea alternis diebus, per
duas vel tres septimanas. Interea notatu
mihi dignum videtur, quòd mitti debet
sanguis, ad uncias decem, ante usum
methodi praescriptae.

484. Quando anxietas hysterica cum
pulsu bono, respiratione simili, et extre-
morum calore modico comitetur, nil pe-
riculi adesse suspicari fas est.

485. Curatio in morbis maniacis dependet maximè ex usu fortium emeticorum, ex catharticis validis, aliisque omnibus multum motumcientibus, præcipue vomitum proritantibus.

486. Est insaniae species quaedam, quae occupat eos à morbo diurno debilitatos, praesertim si passi sunt evacuationes nimias. Hujusmodi aegris adsint mira proclivitas in lacrymas, et nonnunquam, sine aliquâ datâ causâ, in risum exuberantia intempestiva. Eodem pretio cum desipientiae specie habendus est hic morbus, et eandem medendi rationem postulat, scilicet, medicamentis roborantibus, præcipue chalybeis et cortice Peruviano.

487. Faucium constrictio strangulationem minitans, vox humilis, depressa, vix auribus percipienda, respiratio anhela, difficilis, suffocationis periculum indicans, pulsus omnimodò inaequalis,

28 COMMENTARII.

circa praecordia anxietates gravissimae, animi deliquium, aliquando somni profundi imaginem referens, hystericae passionem adesse pro certo testantur.

488. In passionis hystericae curatione sedulò observanda est haec regula: imprimis, si adsint membra aut partis aliquibus dolores acuti, immanes, vel nervorum distensiones, epilepticis similes, et praecipue iis aegrotis, hujusmodi morbis nullo modo antea assuetis, semper instituenda est venae sectio, pro symptomatum gradu moderanda; attamen minori copiâ, quâm in vero praefente morbo, iisdem symptomatibus comitato, nisi à praegressâ nimiâ evacuatione oriri patent; dein, si post debitam sanguinis missione, non remitti videantur symptomata, scilicet, dolores, aut spasmi predicti, statim applicanda sunt carpis et suris epispaistica, et his frustra tentatis, parti ipsissimae doloribus aut spasmis affectae, si fieri liceat, imponenda sunt.

489. Angustia respirationis in rabie caninâ praecipue sentitur, ubi oesophagus se finire solet, scilicet, ad diaphragma; haec enim regio quasi prelo comprimî videtur. Respiratio etiam cum singulari sonitu et emphasi perficitur, et hoc licet ab aquae visu non augeatur.

490. Omni fere anno, nonnulli, qui morsum canis rabidi passi sunt, hujus morbi aliqua symptomata sentiunt; sed fortè fortunâ alteram ejusdem morbi temptationem non patiuntur.

491. Quamplurimae foeminae temperiei tabidae pronae medicamenta acida malè ferunt; his igitur neutralia dicta dare convenit, qualis est mistura sub nomine Riveriano cognita; et si haec ferri nequeat, tum solo lacte asinino ter die tractandae sunt. Hae foeminae plerumque pallidae videntur, et habent fibras laxas, molles; sin autem praedicto regimine frustra tentato, tandem adsit leve

30 COMMENTARII.

sanguinis sputum, tum statim fieri debet missio sanguinis, modo levior vel gravior pro gradu mali urgentis, et exhibendum est infusum rofarum rubrarum ad uncias tres vel quatuor, bis vel ter die, et vesperi haustus anodynus, cuius ope more lenissimo somnus conciliandus est; attamen his non juvantibus, tum simul cum praedictis, bolo ex conservâ rofarum rubrarum et terrâ Japonicâ, adjecto paulo aluminis, composito; aut pilulis ex similibus confectis, tentanda est morbi curatio. Sin loco sputi praedicti larga adsit haemorrhagia, sanguinem copiâ satis largâ quam primum mittere expedit, et in usu praedictorum persistare oportet, vel copiâ majori, vel saepius repetendis vicibus. Bene cessisse hanc medendi rationem experientiâ comprebavi; sin secus acciderit, spem meam saepe non sefelliſſe inveni electuarium, quod habet conserv. ros. rubr. speciei diatragacant. frigid. ana ȝ ss. semin. papav. alb. hyoscyami, aluminis rupis, ā ȝ iiij. syrup. moror. q. s. s. a. miscend. ut fiat massa,

COMMENTARII. 31

massa, cujus exhibeat 3 iis. quartâ vel sextâ quâque horâ, superbibendo infus. sequentis, vel infus. rosar. rubrarum 3 iij. singulis vicibus.

¶ Passul. solis concif. 3 ij. hord. perlat. dict. 3 fs. semin. pepon. gum. Arab. à 3 ij. aq. purae bullient. 3 xiiij. stent vase clauso per horam unam, dein cola.

Infelicitè tamen non raro evenit, ut effectum speratum non fortiantur medicamenta praedicta; idcirco in dirissimo hujus morbi impetu, cum omnino incertum quo res casura sit, remedium sequenti modo parandum, et more praedicto exhibendum, mihi in usu fuit experiri, faustè aliquando, at, eheu! rarissime.

¶ Folior. plantag. recent. manipul. v. radic. consol. recent. 3 iv. contusis affunde infus. rosar. rubr. lbj. tum succ. express. add. syrup. è mecon. 3 iis. f. s. a. mistura.

Interea

32 COMMENTARII.

Interea pulmonis et ventriculi regionibus sedulò applicandum est epithema sequens, et pannis linteis frigidissimè impoendum.

¶ Acet. acerrim. lb ifs. alumin. commun. sacchar. saturn. ā ȝj. misce. Sub horum usu alvam satis laxam servare oportet, et sanguinis missione pro symptomatum ratione repetere, scilicet, singulis, alternis, vel tertii diebus.

492. Difficile aliquando dignoscuntur peripneumoniae incipientis signa, asthmatis paroxysmo, nisi narratione aegri, an asthmate prius laboraverit, quo enim in loco res ipsa sit, ad medici officium imprimis spectat, munus nequaquam aspernandum.

492. Qui peripneumoniā nothā dictā affecti sint, his missio sanguinis in plenisque valde convenit, non eā tamen copiā, ob vires vacillantes, ac in verā celebranda est; semper tamen eo gradu, quem postulat spirandi difficultas; et dein cathar-

pathartica lenia exhibere ex magno usu erunt; necnon et in horum intervallis medicamenta expectorantia, attenuantia saponiaceis mista. In hoc enim morbo, ut in ipsâ peripneumoniâ, plurimùm profundit oxymelita; quale est apozema sequens.

R Decoct. pectoral. lbj. gum. ammoniac. E ij. vel 3 j. oxymel. simplicis 3 ij. misce s. a. Imo ad exscretionem omnino necessariam promovendam aliquando usurpanda est mixtura sequenti modo paranda, et iteratis vicibus cochleatim sumenda.

R Oxymel. scillit. 3 ij. aq. cinnamom. simpl. 3 iv. misce.

494. Si in morbo praedicto vesicatoria fiant necessaria, applicanda sunt femoribus internis paulò supra genua.

495. Si ictero laboranti alvus maneat diu astricta, aut vomitus pertinaciter urgeat, medico non dubium erit calculos,

F. vel.

34 COMMENTARII.

vel in vesicâ felleâ, vel ductu choledochô fitos, bilis viam omnino intercludere.

496. Ad calorem hecticum mitigandum, nil melius in morbi initio inveni, quam pediluvia tepida, ex aquâ et lacte vaccino parata.

497. Pedum oedemata dicta aliquando prorsus sanata sunt, saltem magno cum commode et salute satis tutâ affatim minuantur, ope salis siccissimi calidi, qui faccio linteo inclusus pedibus tumidis applicari, et ligaturâ satis arctâ retineri, nec non et saepissime renovari, debet.

498. Momenti autem longe maximus est, ut in morbi incipientis, paraphrenitidis nomine insigniti, curatione, largiat venae sectio, non semel tantum; mox autem, pro virium et symptomatum ratione, repetenda; atque detracto satis sanguine, alvi solutio instituenda est, ope clysterum emollientium, qui singulis vel alternis horis injiciendi sunt; quales fieri possint

COMMENTARIL 35

possint ex decocto seminum lini, sero lactis, adjecto paulo electuarii lenitivi vel mannae, cum his quae morbum minuere valeant, adnumeranda et interponenda sunt medicamenta antiphlogistica dicta, quartâ vel sextâ quâque horâ haurienda.

499. Qui de dolore assiduo et tumore duro in hypochondriis conqueruntur, quae symptomata simul et dysuriâ, macie, pedibus oedematosis comitantur, mesenterium scirris infarctum proculdubio habent.

500. Quotiescumque aegrotorum cadata mihi dissecanda contigerunt, quibus ab impeditâ deglutitione, sortem illam praematuram attulerat fames, aditum in ventriculum, viâ oesophagi, scirris quam maximis propemodum, si non omnino occlusum, primas tenuisse semper inveni.

501. Infantibus rachitide laborantibus valde prosunt frictiones siccae aromaticae, emetica frequenter exhibita et vesicatoria.

36 COMMENTARII.

Frictiones autem fieri debent ad abdomen et dorsi spinam; et si sint cum linimento, tum unguentum martiale vel nervinum haec ipsa ad munera maxime appositum se demonstrabit; non tamen ad juncturas, sed ad loca praedicta: remedia chalybeia simul, pro aetatis ratione data semper dedita operâ prosunt.

502. In febribus cujuscunque generis, quibus aegrotantes sine discrimine sexus, aetatis, aut habitus corporis corripiantur, si et respiratione suspiriosâ simul laborent, semper pessimi est ominis.

503. Si catarrho diu laborantibus superveniat febris, cum anhæclatione comitata, seu continua, seu intermittens, thoracem aquâ turgidum evasisse suspicari licet, nec non et mortem in propinquo esse.

504. Ubi adsit mensium fluxus nimius, applicatio cucurbitarum ingentium ad mam-

COMMENTARII. 37

mammas, sine scarificatione, ad ejus sanationem maximè confert.

505. Suffimina ex tacamahacâ, succino, et sulphuris floribus, ad sistendum fluorem album, dent remedium praesens.

506. Si ab ipso utero larga adsit haemorrhagia, multùm confert linteum apte contortum, et solutione capitis mortui vitrioli probe imbutum, quod in uteri sinum immitti debet, reliquis autem auxiliis interea non neglectis.

507. Ad haemorrhagiam uterinam sistendam multùm prodest immissio manuum saepe in die in aquam tepidam.

508. Infantes ex ventris tormentibus laborare iudicia sunt, faeces virides, et maximè postquam aeri expositae fuerunt, clamores fere perpetui, et præcipue post cibum assumptum; horum autem levamen dum siti sint in abdomen, crurum retractio, vomitus lactis concreti, convulsiones,

38 COMMENTARII.

vulsiones; et ex his quaerad eos infestant, donec finita sit dentitio. Si haec symptomata adsint cum alvo clauso, immittatur clyster blandus ex decocto hordei, aut juscule pulli, cum manna parcè adjectâ; et omni horâ repeti debet, donec fiat catharsis. Si verò haec frustra tententur, addatur salis cathartici 3 ss. vel 3 j. et per horae dimidium in abdomen se recumbere oportet infans. Interea commodissimum erit misturam sequentem sub hujusmodi formâ paratam exhibere;

℞ Aq. pulegii simpl. seu anethi 3 iij.
chel. cancror. ppt. ocul. cancr. dict. ppt.
ā 3 ss. seu magnesiae alb. 3 j. sal. ab-
sinthii gr. un. vel duo, syrup. croci 3 ss. f.
s. a. mistura, cuius capiat cochlearia duo
quartâ quâque horâ, urgentibus tormi-
nibus.

Si, his frustra tentatis, alvus maneat
clausa, fiat haustus addendo pulv. rha-
barbari gr. 1 vel 2, et regioni abdominali
applicandi sunt panui lanei, fotu emol-
lienti servido, s. a. imbuti, et expressi,
et secundâ quâque horâ repetendus est
clyster,

clyster, cum vel sine stimulantibus, pro ratione doloris; etenim quò hic major sit, eò minus stimulantia desiderentur.

509. Si verò cum torminibus ventris adsit frequens alvi dejectio, cum sedibus mucosis, aut viridescentibus, dandus est haustus praedictus more praescripto, et immittendum est enema ex solo juseculo pulli, et mane et vesperi exhibendum est lene anodynum, neenon et emplastrum ex theriacâ Andromachi q. s. regioni umbilicali s. a. applicandum est, et pro re natâ renovandum.

510. Infantes sub dentitionis tempore alvum modicè solutam habentes rariùs, quàm qui strictam, convulsionibus tantur.

511. Suppurationem in morbo expectandam esse cognoscitur, si sit tumor magnus et valde tensus, pars affecta plus justo rubeat, caleat, doleat, ultra tres vel quatuor dies; simulque augeatur febris.

In

COMMENTARII.

In hujusmodi tumoribus exificantium et spirituorum applicatio nocet valde, quia generant scirrum. Profundunt autem imprimis emollientia et maturantia dum calor adfit; si vero frigus, aut corpus senile sit, aut deficiat motus, applicandum est emplastrum ex galbano, ammoniaco, et similibus, confectum.

512. Morbus sub nomine fistulae notus pauculum adiposum occupat, et in eo desertur, prout variantur muscularum situs, inter quos plerumque serpit. Optimè curatur factâ per totam longitudinem aperturâ, si fieri possit; si aliter fieri debeat apertura, tam supra quam in fundo, et injiciatur liquor mundificans; si autem hoc fieri nequeat, adhibenda est compressio lenis sursum versus, et, immisis liquidis mundificantibus et digestivis, sensim sursum premendo claudatur.

513. Cum inflammatio tendit in suppurationem, tam secundo die erit benignior quam in primo, et si adhuc in-

sup-

COMMENTARIL. 41

suppurationem vergat, tertio et quarto die erit pejor; si autem in gangraenam, tum secundo die, aequa male se habebit aeger, ac ille in quo quarto die tendit in suppurationem; ergo huic in secundo die erit gangraena, et quarto mors.

514. In gangraenâ à frigore ortâ, nive obvölvenda sunt membra affœta, donec regelaverint; et si nix desit, tum stragula aquâ frigidissimâ imbuta applicanda et retinenda sunt, donec nulla glacies stragulis aderit.

515. Morbi chronicâ à scirris plerumque pendent, v. g. in oculo cum elephantia adsit, et oculus dolore saevissimo ex orbitâ protruditur, primò tumet, dein scirrosa fit glandula, lachrymalis dicta.

516. Omnis scirrus, quod cordi est propinquior, et majoribus vasis instruitur, eò citius sit pravâ canceris indole indutus.

42 COMMENTARII.

517. Cancer qui sit ulcerosus, mundificari lenissimè secundis vel tertiiis horis debet, applicatis lamellis plumbeis, vel plumaccolis balsamo sequenti imbutis: coquendo, scilicet, acetum supra minium vel cerussam, donec liquor fiat aequa dulcis ac saccharum saturni; dein conteratur hoc cum oleo rosarum, donec balsami spissitudinem acquisivit, cui, si opus fuerit, addendum est opium.

518. Polypi in cordis thalamis, inque arteriae pulmonibus propriae et aortae principio, domicilium suum omnium saepissimè habent; rarissimè in ulla ex pulmonum venis siti inveniuntur.

519. Polypi initium arguit pectoris compressio, et circa cordis regionem dolor fixus, et saepe in finistro thoracis latere supra papillam. Praeter haec signa, quando incrementum cepit polypus, recurrat cordis palpitatio frequens, et leviter causâ pulsus devenit miris modis inae-

qualis,

COMMENTARID 43

qualis saepiusque intervallis notatu dignissimis intermittens. Adfunt simul, ex motu corporis fortiori et similibus, dyspnœa, et incredibilis anxietas, et non raro lipothymiae frequentes sine causâ notabili; vel quae à certo corporis decubitu vix et ne vix quidem provenire queant. Quibus insuper accedit, quod sanguis emissus, et in aquam calidam admissus, mox instar gelatinæ concrescit, et in filamenta alba mucosa se discindit, necnon et pedum intumescentia, leucophlegmatiae imaginem reddente, simul comitatur.

520. In morbis ossium, sedes mali dolore à tactu excitato dignoscenda est; quippe si in externo lateat, ad minimum fere tactum, multum augebitur; si verò in interno lateat, non augetur, nisi pars asperè tractetur.

521. Dolores ossium cum calore lecti et omnibus calefacientibus augentur.

44 · COMMENTARIL

522. Offa carie affecta curantur exfoliando, abradendo vel terebrando, dato pro re nata decocto guaiaci largâ copiâ, ut sudet aeger, et tota sanguinis massa quasi renovari videatur. Fatus etiam ex decocto guaiaci, buxi, et similibus, partibus affectis, calore debito ope spiritûs vini in cistellâ accensi, quam proximè iis membris appositi et determinati, de die in diem per horas, adhibendi sunt.

523. Si aeger paralyssi correptus èdem statu maneat, non obstantibus remedii consuetis et dilectissimis, parum sper est, membrum resolutum vigori amissio, imo motui ullo unquam restitu posse. Tentari tamen possit ea medendi ratio, quam apud Ricardi Mead Monita, Lib. I. p. 74. annotavi. Revera enim ista methodus ad morbum hunc contumacem debellandum forte fortunâ præ caeteris successisse novi; sed multò saepius, aliter quam vellem accidisse, mihi contigit, utunque congrua videatur.

COMMENTARII 45

524. Morbus comitialis dicitur adesse, cum homo subito prosternitur, et quasi cum impetu, amissis sensibus tum externis tum internis, cum motibus convulsis artuum.

525. In paronychia datur dolor subitus et intolerabilis manuum pedumve, immo ita acutus, ut quam brevissime agrum occidet, partemque destruet. Sunt tentari possit missione sanguinis, et applicatione cataplasmatis ex emollientibus parati. Sin vero his non cedat manum, scilicet, intra quatuor vel quinque horas, incidatur illico ferè ad periosteum; applicando simul spiritus vini cum pulvere mastiches aut olibani.

526. Eodem modo, quo jamjam superdictum est, sananda est periostei externi inflamatio, si non resolvatur opermissionis sanguinis.

527.

527. In omnibus morboris, ubi spasmodicae affectiones adsint, summum remedium dant anodyna; ergo ubi anxietas instet absque signis inflammationem indicantibus, tutò ad hoc confugere licet.

528. Scriptores medici, quasi uno ore sedulò praemonent, periculorum esse in erysipelate somentis calidis, utpote reprimendum vi praeditis, uti; attamen iterum atque iterum experientia comprobavi fatus emollientes continentis ordine impositos plurimum profuisse; eò quod fibras supra modum crispas laxant et humectant.

529. Ulcera venerea genuina frequenter superficiaria sunt, et in membranā adiposā dictā, nisi afficiantur ossa, sita.

530. Si gonorrhœa venerea valde profundè locum suum habeat, ut plurimum, vesiculae seminales afficiuntur et tument,

COMMENTARII

47

necnon et inflammantur testes; haec symptomata missione sanguinis haud parvam imprimis postulent.

531. Si inflammatus sit pénis, largè mittendus est sanguis, et applicari debent fomenta emollientia ex foliis rutae, absynthii s. a. parata; et si his non detumescat penis, vena penis dorsalis dicta incidenda est; tandem inflammatione multùm diminutâ prosunt vomitoria, praecipue mercurialia.

532. Si ossa et medullam infectit lues venerea, nil melius agendum est, quām largissimus usus decocti guaiaci ad libras octo de die in diem epoti; institutis semel in die sudationibus per duos vel tres menses, ut tota solvatur medulla, dato simul victu tenui et siccante, scilicet, ex pane bis copto, et similibus, interea omnibus pinguibus et mucosis de industriâ vitatis.

533. Cancrorum, qui in lue venerea adhuc, tam in viris quam foeminis,

cura-

48. COMMENTARII.

curationem aggredi oportet, usu lotionis
sequenti modo confectae, et vicibus qui-
dem pro morbi ratione iteratis:

R. Aq. calc. 3 iij. mucilag. gum. Arab.
aq. rosar. ppt. 3 ij. mercur. sublim. 3 j.
misce, f. s. a. lotio.

534. Cubito in posteriorem partem
prolapso, brachium extendi non potest; et
è contra, eodem articulo in anteriorem
partem luxato, flectio cubiti fieri nequeat.

535. Luxatorum restitutio tentanda
non est, ubi simul convulsio adsit; et hâc
ratione nixus affirmavit Hippocrates,
quòd in tetanis et opisthotonis maxilla:
luxatio lethalis fit.

536. In pedum manuumque digitis
solis luxatis, et per vulnus factum eminenc-
tibus, curationem tentare liceat; in cae-
teris autem casibus, multò magis est
mortis periculum in reponendo.

537. Seniles gangraenae vix admittunt vel suppurationem vel extirpationem. Nihil ergo supereft, quam ut pars affecta infuso ex rutâ, scordio, et similibus, cum aceto et vino parato, sedulò condatur, simulque ut cardiacis dictis vires vitales augeantur.

538. In convulsionibus vulneri accidentibus, cum faucium anxietate et deglutitione impeditâ, oris clausurâ, &c. in tristi hoc casu fiant frictiones lenes, cum blandissimis oleis, fomentis emollientibus, tepidis vaporibus, et similibus, ut totum corpus, et imprimis partes dolentes et convulsae laxentur.

539. Aqua ebulliens, dum in partem quandam corporis decidit, illum locum, quem primò tangit, gangrenosum redere solet; reliquis verò locis, per quae successivè defluit, levior tantum; combustio gignitur.

540. Si vero ab igne ardente, pulvere pyro, oleo ebulliente adeo combusta fuerit pars quaedam corporis, ut cicatrices durissimae et crassae ortae sint, tum scabificationibus profundis omnino opus est, et solis mollissimis unguentis uti, et fomentis et cataplasmatibus similibus diro huic morbo occurrentum est.

541. Quamdiu indolens fit scirrus, neque nimis magnus, nec durus admodum, neque integumentorum color mutatus fuerit, nulloque pruritu, neque calore magno comitatus, quod ad ejus curationem attinet, maxime juvabit talem scirrum vaporis aquae tepidae exponere bis de die, dein molliter perficere, et postea imponere emplastrum aromaticum, addendo q. s. gummi ammoniaci, sagapeni, galbani, et similiūm, ad arbitrium medici, aut curatoris. Interea notandum est, fomenta et cataplasmata ex similibus confecta, iisdem usibus servire posse. Hac medendi ratione per menses continuatā

mam-

COMMENTARII. 51

mammarum scirros recentes curavi. Plurimum etiam profuisse novi saponis Veneti in lacte vaccino solutionem adeò spissam, ut pultis tenuis speciem pro se ferat, quae spongiâ accepta parti scirrosae applicari debet, superimpositâ vesicâ suillâ, oleo amygdalino recenter expressio perfricatâ.

542. Si pondus insolitum circa hypogastrium sentiatur, aut dolor molestus illam regionem occupet, validaeve haemorrhagiae uterinae subinde redeant, et aliquid saniosi acrisque de vaginâ destilleret, magna est suspicio occulti cancrofi, et praecipue si in mammâ simile malum patet. Eheu malum dirissimum! cui vix ulla supereft medicina; quam ut aptissimum poetae consilium exequi possit infelix hujusmodi aegrota.

Levius fit patientiâ

Quicquid corrigere est nefas.

543. Si, mensibus foemininis diu suppressis, cum doloribus acerbis in inguinis

H 2

regione,

52 COMMENTARII.

regione, tandem se patefaciat ascites,
uterum aut induratum, aut scirris in-
farctum, esse denotat.

544. Si uteri haemorrhagiam subse-
quantur abdominis tumor et dolor, qui
demum in ascitem desinunt, de ovario-
rum hydrope non dubitandum est.

545. Haud mihi ignotum est, tantum
valuisse rumorem, ut quidam diabete
vera laborantes sanati fuerunt ope emeti-
corum, quae autem frequentem repeti-
tionem postulabant; datis simul in eorum
intervallis medicamentis, quorum antea
mentionem feci sub numero 40. Interea
mihi liceat in medium proferre, an cam-
phora, eâ copiâ et more exhibita (vel in
emeticorum intervallis, vel finito tandem
horum opere) ac in maniacis curandis à
me consulendum est, in annotationibus
ad Ricardi Mead Monita, lib. I. p. 204.
ex usu foret necne, scilicet, ut innotescat
quid valeat perspiratio satis libera.

546.

546. In levi peripneumoniâ, ubi simul adsit sanguinis glutinatio inflammatoria, optimum ad illud solvendum praebetur diluens ex simplici hordei decocto, praeferim si nitri et oxymelis parum simul admisceatur.

547. Ossi corrupto non adhaerent partes incumbentes, neque ullâ arte fieri possit, ut accrescant, nisi prius omne corruptum separatum fuerit. Pari modo dum dentes carie afficiuntur, gingivae secedunt, neque postea ad has partes cariosas ullâ arte accrescere cogendae sunt. Ab hâc causa enim evenit, quod chirurgi, dum antiqua ulcera lustrant, semper digitis explorant, an firma appareant omnia in ambitu partis ulcerosae.

548. Qui à febre lentâ mortui sunt, sanguinem in venis congestum habent; qui verò ab inflammatoriâ in arteriis,

549. Nunquam ab aegro discedere debet medicus, antequam de anxietate certus sit, an obstructione, et inflammatione, vel spasmodicâ causâ orta sit.

550. Febres anxietate comitatae plerumque magnâ nauseâ incipiunt. His profundt emetica.

551. Distingui praecipuè debet delirium, quod à debilitate oritur, ab eo quod ab inflammatione meningum. Ad prius autem valent epispaistica ad inferiora, cardiaca subacida, et refocillantia, diluentibus largâ copiâ simul sumptis, exhibenda sint.

552. Delirium eosque porrectum, ut feroce deveniant aegri, mortem plerumque denotat; tunc enim afficitur cerebrum.

553. Quando in initio febris summum adsit pervigilium, alacritas, promptitudo

ad

COMMENTARII. 55

ad respousum, colloquii jocularis amor; ejusmodi corporis et animi habitus et affectio titillationem in cerebro ponunt, quae brevi magnam inflammationem futuram denotat.

554. Nimis diu vigilantibus saepissimè coma instat, et dein apoplexia.

555. Febris acuta cum delirio juncta, cerebrum male affectum designat; si vero his succedat convulsio, malum ad ipsam medullam porrigi ostendit.

556. Ingens lassitudo in febre infastum praebet omen.

557. Si post magnam corporis jactationem extensis membris jaceat aeger, caputque hinc inde tantum moveat ob virium defectum, mors in propinquuo est.

558. Oculi tristes, luctuosí, pùlverulentí cum scabrà sorditie, semiaperti, et sponte lachrymantes, dormientium speciem

56 COMMENTARIL.

ciem referentes, citam mortem ut plurimum denunciant.

559. Maculae purpureae, à vi morbi productae, lethalem gangraenam adesse indicant.

560. Narium haemorrhagia, quae in febribus quibusdam evenit, et quae verè critica adjudicanda est, debet more satis copioso effluere; ista autem, quae sub specie stillicidii guttatum exire solet, est mali ominis, et saepissime periculi plena.

561. Qui hydrope, ictero, et morbis scorbuticis laborent, non tantum prævisae, sed subitanee, narium haemorrhagiae valde obnoxii sunt.

562. Narium haemorrhagia spontanea, arte vel studio saepe suppressa, aut parùm favorabiliter fota, cordis palpitationem saepe inducit.

563. Qui narium haemorrhagiae per longum tempus valde obnoxii sint, quam subsequuntur abdominis tumor et anhe-latio, suspicioni locum praebent, aut liuem aut hepar se male habere.

564. Qui febris verè castrenisibus dictis corripiuntur, simul ac nosocomio quām proximo accepti fuerunt, istam morbi speciem assumpsiſſe videntur, quae apud scriptores medicos comatis nomen obtinuit, infausto equidem omne, cum ex symptomatibus, maximam putredi-nem palām exhibentibus, certā probatione constat, infelicem febricitantem in rerum statum adeo anticipitem, adeo periculofum incidisse, ut vix et ne vix quidem spes restat, se convalescere posse, quibus-cunque remediis, quantocunque molimine hoc opus, hanc voti sui summam, assequi tentabit medicus. Ecquā autem ratione id experiendum sit infra monebo, et quis tandem ex facto usus fiet.

565. Sunt autem, qui, febre castrensi perculti, in dorsum porrecti decumbunt queruli, nescio quid murmurantes, palpebras nunc semipertas, nunc oculos efferos, nunc turbidos, linguam nunc sicciam, nunc fuscam et tumidam, pulsus omnimodo inaequalem et intermittentem, respirationem suspiriosam, anhelam habentes. In utrisque hisce febribus curandis illud imprimis tenendum est, sanguinem in initio detrahendum esse, quantum sustinere possint hujusmodi febricitantes; et hoc si fieri queat, impennis ex venâ occipite sitâ. Consilium hoc forsan admodum temerarium videbitur, ut sub indubio virium vitalium defectu aliquam sanguinis missionem instituendam esse suaderem; at expertus novi, licet vires videantur admodum imbecillae, bene cessisse hanc medendi rationem. Praemissa ideoque, quantum opus est, hâc exinanitione, hauitus sequenti modo compositus quartâ quâque horâ exhibendus est:

R. Radic.

COMMENTARII. 59

R^E Radic. serpentar. Virginian. confi-
ciss. et cont. 3 ij. aq. pur. bullient. Ibj.
stent vase clauso spatio horae dimidio, et
dein cola.

R^E Sal. absinth. puriss. gr. xv. succ.
limon. recenter express. 3 ij. finitâ fer-
mentatione, add. infus. supra praescript.
3 jls. aq. cinnamom. spirit. 3 j. Confect.
cardiac. gr. x. syrup. croc. 3 ij. m. f.
haustus.

R^E Vin. Hispan. montan. dict. lb ss. spi-
rit. nitr. dulc. 3 ij.

Capiat cochlear. duo singul. vel altern,
horis pro ratione febris virium languida-
rum speciem plus aut minus exhibentis.

Si autem alvo nimis astrictâ laboret
aeger, vel subinde interponenda est in-
fus. senae. commun. q. s. vel quod tu-
tius est, lene catharticum, more enema-
tis, injiciendum. Si male ceciderit, et
non rarum est, febrem castrensem magnâ
diarrhoeâ comitari, tum sanguinis mis-
sionem emnino omittere satius erit;
nisi simul adsint symptomata, quae
mali dysenterici praesentiam palam indi-

60 COMMENTARII

cent; quo in casu venae sectionem per-
parcā manu subinde instituere tuto liceat,
et loco haestrūs praedicti exhibere oportet
cochlearia duo aut tria secundā quāque
horā misturæ, quæ habet julep. è cam-
phori. ʒ vj. pulv. è contrayerv. comp. ʒ iij.
spec. aromat. ʒ ss. vin. Gallic. rubr. Pon-
tag. dict. ʒ iij. seu aquae cinnamom. sim-
plic. et spirituosa. ʒ iss. sacchar. albiss.
ʒ iss. misce.

aug 566. Propriam autem animadversionem
desiderat febris castrensis primi ordinis,
cum in eâ episistica per vices, proratione
virium languidarum, insuper et cuiusdam
éomatis specie oppressarum, applicari de-
bent, quæ ex magno usu fuisse saepi-
sime inveni. Pro curatione autem febris
castrensis secundæ seriei unicum hoc mo-
nitum maximi quidem momenti mihi
restat addendum, et quod exemplis, heu,
satis superque exploratum habeo; nempe
vesicatoria nunquam prodeesse, saepissime
autem obesse, non sine summo cum peri-
culo mortis jam jamque imminentis.

COMMENTARII. 61

1567. Praeterea memoratu mihi dig-
nissimum videtur, quod, ad febrium cas-
trensum curationem rite promovendam,
nullo modo negligi debet nutrimentum
singulare. In hanc rem omnium efficac-
eissima ut plurimum novi juscula fuisse,
quae ex avenâ aut oryzâ s. a parata, dein
pauxillo aromate, scilicet, nuce moschatâ,
et vini generosi, quale est praedictum, q. s.
commista erant; nec non et cibus ex panis
candidissimi medullâ, adjectis prioribus
modò recensitis, tam aromatum quam
vini q. s. q. Haec omnia parvâ quidem co-
piâ, et brevibus intervallis cautè exhibitos
oportet, ne inde ebrî fiant aegroti, quod
mihi videre aliquandò contigit, eheu,
opera nimis vehementer, nunc nutritis,
nunc tyronis medicamentarii.

1568. Febres malignae à febribus com-
munibus seu vulgaribus dictis, q. impre-
mis innotescere solent, subito et impro-
visoq virium vitalium defectu, sine causâ
aut injuriâ quâcunque se palam faciente,

cui

qui frequenter ab ipso initio accedit animi deliquum, per vices intempestivè recurrens.

569. Paraphrenitis, quae aliquando in febris malignae, nec non et castrensis progreßu contingere solet, malum ad ipsam diaphragmatis regionem porrectum esse denotat, et semper pro signo lethali haberi debet.

570. Haemorrhoides copiose fluentes instanti haemoptysi optimè occurunt, et quod ne omnino fiat, saepe efficient.

571. In istiusmodi anginâ, quâ lingua sit valde tumida, et vasa sanguifera sub illâ nigrum colorem assūmere videantur, cum voce simul adeò clangente, et ad locutionem adeò ineptâ, ut vix comprehendî queat, nec non et pulsu omnimodo inaequali, simul se comitem exhibente; si res sic se habeat, maximum suffocationis periculum aegroto instat.

572. Si vertiginem à nimis flatulento ventriculi statu originem ducere pateat, nunquam ab emeticorum usu tentanda est ejus curatio.

573. Cephalalgia, quae apoplexiae futurae seu imminentis periculum minitat, occipitis potius quam sincipitis regionem occupat; et de dolore quasi à nucha ascendente, vel ad eam pertinente, planctus gravissimos effundere solent hujusmodi aegroti.

574. Raucitas à tusse et morbis scorbuticis proveniens, et diu ex nimia incuria, saepissime, ingravescente indies valetudine, catarrhum suffocatum dictum dénum gignit.

575. Qui cephalalgia in regione temporum, febre et delirio citò subsequentibus moriebantur, se vasa cerebri sanguine valde turgida habuisse reperi.

64 COMMENTARI.

576. Cachexia, genetrix fœcundissima morborum, imprimis et cacochymiae, semper et indubitanter fœse prodit, habitu corporis nimis laxo, saepe etiam tumido, rarissimè autem, ac in anasarcâ occurrit, oedematoſo, cui ſimul accedit cutis externae fabrica adeo vitiata, ut ſe coram oculis ſiftit, ac ſi colore aut valde pallido, aut nimis flavo, imo ſaepe livido, imbuta fuiflet.

577. Doloribus rheumaticis diu graviter urgentibus, ad eorum curationem affequendam scriptores medici uno ore laudaverunt frictiones ſiccas pannis lanéis, s. a. membris dolentibus applicandas, et reverā eas ex magno uifile uſu ſemper inveni; attamen instar omnium ad hoc votum contuliffe comperi corporis exercitationes, quae studio et arte imprimis eligendae, et dein de die in diem, īmō de horā in horam, ſensim augendae ſunt. Hujusmodi labores in hunc finem meditatos me nunquam ſefelliffe memini,
modò

COMMENTARII 65

modd̄ sanguinis missio, et alvi solutio,
pro virium ratione modicē institutae,
praemissae fuerunt.

578. Asthmatis curatio, tuisse comitati,
si quaelibet fieri possit; facilius ut pluri-
mū exhibet negotium, quām si tussis
penitus absit.

579. Viris, qui reverā malum hypo-
chondriacum perpeti dicantur, aut foemi-
nis, quae sub passionis hystericae potes-
tate sint, emetica saepissime, ut moris
est, repetita, ut plurimū plus nocent
quām prossunt; neque spem meliorem in
catharticis, et praecipue drafficis dictis,
ponere licet: qualia sunt medicamenta,
quae ex foliis lini cathartici, ex fructu
colocynthidis, ex gummi gambogiae,
scammonii, radicibus hellebori nigri, et
similibus, composita sint. Hujusmodi
evacuantia potius mala praedicta gignere,
quām levare aut curare conferunt; sal-
tem, utcunque ceciderit, ea increscere,
est mihi facti certa et explorata fides.

580. Rheumatismus, qui femoris junc-
turam infestat, non solum pertinaciā ma-
gis diuturnā, sed dolore magis ac magis
acerbo, saevire solet, quām si offis sacris
regio se suo sinu accepisse dignata fuit, et
curam haud mediocrem tām medico quām
aegroto asserre pro certo constat, liquetque.

581. Si in morbis inflammatione comi-
tatis singultus saepe occurrit, convulsiones
penē universas per totum corporis habi-
tum ut plurimū excitare solet, et inde
tantum periculi adferetur, ut vix et ne
vix quidem ullum, nisi lethi imminentis,
praesagium denunciandum est.

582. Sudor, qui sub ipso febris initio
se palam facit, non solum pro inutili ha-
bendus est, sed mali semper ominis suspi-
cionem excitare debet, utpote hujusmodi
status aut febricitantis vires vitales valde
debiles, vel insolito more laefas esse,
arguit.

583. Emeticorum usus, ut vult con-
suetudo, febre jamjam pro certò aggres-
surâ, est reprehensione dignissimus, imo
ob spasmos universales quos excitare so-
let omnino damnandus; neque emetica
quocunque de genere exhibere oportet,
nisi ventriculus se signis indubius suburrac
cuidam hospitium praebuisse indicet, quo
casu mitissima vomitum prioritantia eli-
genda sunt, et demum motus inordinatos
compescere ope lenis anodynî disti ten-
tanda via est.

584. Febricitantes, qui, eheu, potius
affligi quam causode laborare dicantur;
si quando iis urinam reddere nigram, si-
mul et perparcam contigit, citò et certò
delirantes moriuntur.

585. Si cuvis morbo icterico laboranti
subito superveniat oculorum, faciei, et cu-
tis penè universae color albus, non solùm
verum bilis cursum valde impeditum,
quin hunc humorem, quasi nidis suis reten-

68 COMMENTARII.

tum indicat, et exinde morbum diuturnum, imò periculi plenum adesse pro concessio sumendum est,

586. Si ischuria, irritis omnibus remediis, et medendi modis quibuscumque, ultra septem dies ab incepto permanserit, ut plurimum evenit gangraenam si non sphacelum in propinquuo esse,

587. Errant, meo judicio, medici, qui in passionibus hypochondriacis et hysterics emetica exhibere se satagunt; quippe ex horum usu gravia capitis mala, imo delirium, et insaniam insequi, mihi satis comperta res fuit.

588. Quibus aquâ submersis sanguis naribus et faucibus profuit, vix et ne vix quidem ulla spes restat medico, se arte quacunque, externe vel interne adhibita, assequi posse, ut hujusmodi infelices exsuscitandi, vel à moribundis revocandi sint.

589.

COMMENTARII. 69

589. Qui cordis palpitationibus fere
continuis laborent, cum respiratione dif-
ficiili, necnon et dolore hypochondrii dex-
tri sociatis, hujusmodi aegrotis adest
hepatis scirroma, etiam et magnum
periculum sit, ne in proximo siet puru-
lentum.

590. Quibus adest vomitus aerugino-
sus, dolore ventriculi et tumor in epi-
gastrii regione simul sociatus, stomachum
inflammatione jamjam inceptâ laborare,
aut in propinquo esse, indicia habenda sunt
verissima.

591. Si urinae suppressio dolore lum-
borum acuto comitata adsit, renes in-
flammatione correptos esse denotat.

592. Si ictero superveniat morbus, qui
à medicis scriptoribus nominatur cholera,
cum tumor in hypochondrio dextro, et
acerbo ventriculi dolore comitato, certissi-
mum indicium est hepar scirris redundare,

nec-

necnon et supra caetera vitia vesiculam
sellis bile caseariâ refertam esse.

593. Si vomitu pertinaci et doloribus
nephriticis laboranti superveniat ischuria,
indicium est, renes aut ureteres calculis
scatere.

594. Qui vomitu continuò pertinaci,
cum dolore abdominis saevissimo, necnon
et obstinatâ alvi siccitate torquentur, ut
plurimùm in intestini, colon dicti, gan-
graenam etiam inopinam, eheu, definere
solent.

595. Morbi vulgò bechici dicti, quales
sunt coryzae, tuffes humidae, et quam-
plurimi ejusdem farinae, ortum suum
ab humoribus in partem aliquam ni-
miùm congestis habent; frustra igitur
sine evacuationibus idoneis aggredi-
enda aut expectanda erit eorum sanatio;
quapropter congestionis copiam, potius
quam ejus naturam aut qualitatem impri-
mis respicere debet medicus.

596. Si tussis sicca diurna, quodammodo cum vocis clangore edita sit, et respiratione difficiili, et thoracis dolore post motum parùm citatiorem proculdubio auctis; simul comitetur, de tophis liberum cursum humorum per pulmonum vasa paecludentibus, vix suspen-sam expectationem tenere licet.

597. Qui pertinaci capitis dolore laborent, cum oculorum rubore, aurium surditate, crebrâ vertigine, et perpetuis rerum obliviis, secus ac natura ferre solebat, iis ut plurimum obtigit, ut ipsis cerebri meningibus inhaeret hujus doloris causa.

598. Si aurium tinnitus vertigine crebrâ simul comitetur, cerebrum aut compressum, aut ejus functiones ordinarias aliquo modo laefas esse denotat.

599. Si fixus et acutissimus adsit dolor prope superiorem hypochondrii dextra regionem,

72 COMMENTARII.

regionem, quâ situs est ductus chole-
dochus, nec non et naufragia, vomitu ferè
continuo, et colore cutis et oculorum ar-
genteo dicto, simul comitatus; procul-
dubio constat, quod calculus ex bile
valde concreta genitus, inani conatu re-
petitis vicibus transitum molitur, et in
duodeni membranis forsan confistere co-
gitur.

600. Qui asthmate diurno, et rauca
voce comitato, laborent, nec non et fa-
ciem leucophlegmatiae speciem referen-
tem prae se ferant, de aquâ quasi thorace
incarcerata haud dubitandum est.

601. Qui cordis palpitationibus tantum
non diutinis obnoxii sunt, quae pulsu inte-
rea omnino inaequali, tremulo, intermit-
tente, vertigine frequenti, respiratione diffi-
cili, anhelâ, veluti certissimis suis appendi-
cibus simul comitentur, hujusmodi sym-
ptomatis indicare dicantur, cordis valvu-
las saltem nonnullas officia duritie praeditas
esse; de eâ autem re nullus dubito, euna
omnem

COMMENTARII. 73

omnem scrupulum exemerunt hujusmodi cadavera, quae dedita operâ mihi inspi- cienda contigerunt.

602. Qui febbibus hecticis dictis labo- rent, ipsum serum sanguinis per meatus cutaneos, vice halitus cujusdam persubtilis, oculorum aciem fugientis, secernere seu potius excernere solent; quamobrem non mirum est, si hujusmodi aegrotis haud diu est, cum facies cadaverosas et totius corporis maciem quam maximam exhibent.

603. Qui perpetua respirationis dif- ficultate graventur, necnon et cordis palpitationibus, saepissime et leviusculâ de causâ recurrentibus, obnoxii sint, his justa cadat suspicio aquam apud thoracem hospitio acceptam fuisse, seu cordis habitum aut fabricam praeter naturam esse, imo magnum periculum est, ne ambo vi- tiosè se habeant.

L 604.

604. Qui autem orthopnoeā gravari solent, simul et tumeant hypochondria, hepar vel lienem, forsitan ambos se male habere, satis probabile est.

605. Si aegrotis, qui pedibus diu oedematosis laboraverint, superveniat tussis aut orthopnoea cum abdominis tumore, mesenterium scirris obrutum, imò et pulmones oedematosos, si non putridos, evasisse verisimile est.

606. Qui rarissimè alvum deponunt, et instantis signo dato, magno cum conatus faeces duras, albas, fractas, singulis vicibus extrudunt; aut hepar scirris obstructum, aut vesiculam fellis bile casearia vel lapillis repletam habent. His valde prosumt medicamenta mellita, saponacea, et mercurialia, praemissis evacuationibus sursum ac deorsum, et quae, pro re natâ, deinde per longum tempus repeti debent.

607. Qui sensu ponderis in mediâ thoracis regione perpetuò commoventur, cui simul accedunt pulsus febrilis, tussis sicca, respiratio difficultis, necnon et cordis palpitationes pertinaces; pro certo imprimis habendum est, dirissimi hujus mali causam supra diaphragma haerere, imò verisimile est, ipsum mediastinum quasi hydrope submersum esse.

608. Quibus, abdomine et pedibus diu intumescentibus, cum urinâ nimis parcè redditâ, et doloribus continuis in hypogastrio, superveniat diarrhoea, fas est suspicari mesenterium, nec non pleraque abdominis viscera scirris infarcta esse.

609. Qui de assiduo hypochondrii dextri dolore, cum ejus tumore duro et vomitu felleo saepe recurrente conqueruntur, hujusmodi aegrotis hepar scirris laborat.

76 COMMENTARII.

610. Qui pulsatione sub claviculâ dextrâ et tactu et visu percipiendâ torquentur, necnon et quae pulsus debili, intermittente, tusse, et magnâ spirandi difficultate simul comitatur, de hujusmodi aegrotis haud diu suspensa tenenda est expectatio, quin vel ipsa aorta aneurismate afficitur, vel ejus durities ossea gradu quodam praevalet.

611. Qui cum intestinorum torminibus excrementa simul vomitu ejiciunt, accedente interea, et haud raro, singultu, aut intestina inflammata quodammodo inter se contorquentur, aut cancro laborent,

612. Tumor crurum ex nimiâ fibram laxitate, et humorum lentore ortus, multum juvatur ab emeticis lenibus, semel in septimanâ exhibitis, medicamentis appropriatis sub eorum usu interea haud neglectis.

613.

613. Immodicus mensium fluxus ori-
tur vel à nimiâ sanguinis acrimoniâ, vel à
vasis, utero et vaginae propriis, nimium
laxatis, seu apertis; et commodè dividi
potest in duas species, ratione, scilicet,
caloris nimii, qui ponit dispositionem hec-
ticam; aut seri nimii, quod ponit dispo-
sitionem hydropicam. In primae speciei
curatione fieri venae sectionem oportet ad
uncias sex vel octo, dein exhibenda sunt
medicamenta incrassantia dicta, cum af-
tringentibus commista, quale remedium
est sequens, quod habet conservae rosa-
rum rubrarum 3 j. pulv. haly. 3 vj. semi-
num hyoscyami, terrae Japon. alumin.
rupei, singulorum 3 ij. syrup. cydon. q.
s. ut miscendo fiat electuarium debitae
consistentiae, cuius magnitudo nucis mos-
chatae ter quotidie debitiss intervallis de-
voranda est, superbibendo haustum ex
infuso rosarum rubrarum. Interea sto-
macho et viribus aegrotantis providere
oportet, ut victus potusque ex iiis, quae
faciliè concoquuntur in cibum, assuman-
tur

tur, et praecipue ex lacte. Talis curandi modus omnino convenit iis, quibus adit mensium fluxus naturali major, debitum tamen periodis.

614. Istae autem foeminae, quibus perpetuus adest largus et insigniter debitans mensium fluxus, ut plurimum, sicut haemoptysie laborantes, curandae sunt. Insuper huic malo convenient simul illa remedia, quae sanguinis circuitum per inferiora abdominis vasra reprimendi vi polent; quale est epithema sequens, quod habet acetum aceratum 1b ij. alumin. commun. facchar. saturn. a 3ij. ex quibus fiat mistura, pannis linteis excipienda et exprimenda, statimque frigidè applicanda, et renovanda quoties opus fuerit. Atqui irritis his omnibus, in summa necessitate insicienda sunt invaginam foemineam tincturae stypticae cochlearia quaedam, de die in diem saepissime ope syringis hujusmodi usibus aptata.

615. Secunda autem hujus mali species, quae ortum habet à globulis sanguineis non satis cum sero agitatis, quin lentè hurtiores putreficiunt, fibrae laxantur, quaedam vasa et viscera obstruuntur, dum ruptis aliis fiant haemorrhagiae variæ, unde non raro accidit nimis magnâ copiâ fluere menses; quo in casu usurpandus est idem medendi modus, ac in priore, nisi quod remedia astringentia paùlo calidiora magno ex usu esse frequenter observavi, quale remedium est sequens, quod habet extracti corticis Peruvian. 3 ss. infus. rosar. rubrar. 3 iss. tinctur. stypt. 3 ss. syrup. cydonior. 3 ij.

616. Qui dolore diurno circa sinciput torqueri solent, et demum è naribus exit materies purulenta, quae cum somnolentiâ comatis morbum aemulante adoritur, aut comitatur, abscessum in ventriculis cerebri genitum latuisse fas est suspicari; et illud nonnunquam, secto hujus.

80 COMMENTARII.

hujusmodi cadaveris cranio, mihi ratum
fuit.

617. Quando è sinu muliebri diu ef-
fluant menses, longe secus quam oportet
bat, ratione habitâ, tam ad copiam, co-
lorem nativum, quam ad vires se male
habentes, et praesertim si acerbis dolori-
bus colicis aut iliacis, et non raro cum
abdominis duritie et tumore comitantur,
pro certo habenda est fides, uteros hisce
foemini pertinentes scirris scatere,
quorum nonnulli in dolem forsan carci-
nodem acquisiverunt.

618. Ignarae obstetrices saepe parturi-
entium vires exhauiunt, dum partum
plus justo accelerare se satagunt, inani
matris conatu, adeò ut, cum immineat
partus, deficiunt vires. His verò defici-
entibus, aliisque omnibus quoad infantis
situm pro certo bene se habentibus,
excitandi tum sunt dolores medicamentis,
quae haec ipsa ad munera partusque pro-
movendos se explorata habeant.

619.

619. Si parturientibus accidat mammae inflammatio, nisi brevi resolvatur, semper suppurationem instituere oportet.

620. Cessante fluxu menstruo, ut plurimū fiant scirri et cancri; praeterea, quamvis scirrus hucusque facile fit ferendus, nunc demum se manifestare, imo et cancerare incipiet.

621. Mulieres à mensium defectu sub aetate effoetā, ritè cum evacuationibus tractatae, raro fiunt cancerosae, nisi antea olim fuit scirrus.

622. Variolae sunt verae pustulae inflammatoriae, non erysipelatosae, uti in morbillis.

623. Ubi post eruptionem variolarum, vomitus, aut ardor praecordiorum maneat, his signis indicatur, variolas ipsam internam ventriculi, aut oesophagi superficiem obsidere; vel per validam fe-

82 COMMENTARII.

brim praegressam, bilem actiorem redditam, ventriculum irritare.

624. Cum variolarum species enumeratae * adeò diversae sint, curationem illis seorsum congruentem desiderent. Curatio igitur primae speciei, si eruptis pustulis cesset febris, necnon et symptomata, quae hunc statum comitari solent, sit victu, potu, levi, et praeципue ex decocto hordei et jusculo avenaceo attemperandi sunt humores, simul et fauces colluere convenit gargarismo leni, et vesperi usque ad diem quintum vel sextum, haustum anodynnum mitissimum exhibere contentaneum erit; quoad caetera, naturae rutori relinquenda sint, nisi subinde opus sit enemate in vulgari usu. Difficile tamen est in ipso initio dignoscere speciem futuram, symptoma autem certissimum ducatur à siccitate et stricturâ cutis, vel ejus mollitie et humiditate, absque dolore ex omni parte. Ideoque si ad puerum aut foeminam laxam sub ipso

* Vide Not. 381.

initio

initio morbi accedas, cuius tibi incidat suspicio variolarum, utcunque lenia sint symptomata, non statim exhibendum est emeticum, sed curandum est, ut victus potusque sint leves et concoctu faciles, et per diem unum vel alterum explorandum est quid agat natura, quae si se mitem ac benignam exhibeat, nullo modo perturbanda est. Si verò adsit aetas juvenilis, aut media, cum temperie calidâ, siccâ, sanguinis aut humorum plenâ, aut si praecesserit vita lauta, ebriosa, exercitatio nimia, aut similia, fiat statim missio sanguinis ex sphaenâ, et immitendum est enema, quae ambo peragenda, utcunque mitia videantur symptomata. Sin autem adsit quasi perpetuus vomendi conatus, tum repetitis vicibus haurienda sunt jusecula pulli, seu decocta avenacea, et prorsus vitanda sunt emetica ex pharmacopola officinâ subministrata. His denique perfectis, die uno aut altero interquiescendum est; sin autem dolor capitis urgeat, tum vesperi in usum vocanda sunt pediluvia tepida aquosa. Si die secundo elapsa

84 COMMENTARII.

noctem insomnem ducat aeger, si dolor vel calor sit magnus, cum pulsu duro, et praecipue si quaedam pustulae sparsim se in facie ostendant, repeti debet missio sanguinis, et vesperi enema et pediluvia, quae sub eruptionis progressu usurpanda sunt, necnon et haustus, qui habeat decoct. hord. ʒ iiij. elix. vitriol. acid. gut. xij. syrup. è mecon. ʒ ij. vel ad ʒ ss. si vigiliarum impetus id postulare videatur. Prodest etiam, ut aeger quotidie ex lecto se teneat erectum, interea curando ut partes inferiores bene testae serventur.

His peractis, et symptomatibus omnibus speciem optimam prae se ferentibus, variolarum eruptionem expectare fas est; et si discretae et bonae indolis sint, more jam memorato plerumque instituenda est curatio; si non, ad ordinem subsequentem pro ratione symptomatum in praesentiarum referre debet.

Si vero post dies quatuor non appareant variolae, et symptomata adsint, quae vires vitales nimis deficere designent, tum danda sunt lenia cardiaca, bis vel ter die,

scilicet,

scilicet, pulv. contrayerv. compos. grana
xvj. sal. prunel. gr. viij. cinnab. antimon.
gr. iv. cum cochlear. quatuor ex misturâ
sequentî. R. aq. alexiter. simplic. aq.
menth. vulgar. à 3 iij. aq. nuc. mosch.
3 jss. syrup. croc. 3 iij. f. mistura;
quinetiam et horâ somni haustum ano-
dynum dare convenit. Haec tamen me-
dendi ratio non sine summâ cautelâ deli-
genda est, et forsan citò postea omittenda.
Nulla enim certa regula dari potest; nam
revera dantur quidam aegrōti adeò imbe-
cilles et hysterici, qui postulant ejusmodi
medicamenta saepius repetenda, et for-
tiora quidem, per totum morbi decur-
sum, imo et vesicatoria applicare coactus
fui; sed hoc raro contigit. In hujus-
modi aegrōtis eruptio variolarum fit die
quarto vel quinto, manente adhuc aegri-
tudine cum symptomatibus praedictis,
unde caute procedendum est, excitando
vel moderando virium vitalium impetum,
pro ratione symptomatum, et pulsus in-
dolis, aut ictûs.

86 COMMENTARI.

625. In omni variolarum specie non raro accidit, quod tempore abscessus, seu post crisi, valde aestuet febris; ad sanguinis missionem temperatam potius quam ad catharsin, ut volunt quidam auctores, mea sententiâ confugiendum est, nam crustatis prorsus pustulis, sanguinis status est summe inflammatorius.

626. Maculae purpureae variolas comitantes debent foveri cum linimento, quod habet tinctur. myrrae unciam unam, camphorae drachmae dimidium.

627. Petechiae rubrae, lividae, purpureae, non sentientes, licet stylo punctae, gangraenosam habent indolem.

628. Si variolarum initio cutis admundum rubra, nec digitis compressa fiat alba, gangraenam adesse et mortem citò futuram, aequa ac maculae purpureae, denotat.

629.

629. Variolae cum pustulis albicantibus, Anglicè, the chicken pox, veris variolis simile est malum, quoad magnitudinem et figuram, sed in eo ab iis distinguuntur, quod variolæ veræ dictæ cum rubore et inflammatione insigni apparent, at hæc, scilicet, the chicken pox, albidores sunt, et veluti vesiculae seroso humore repletae, quæ intra triduum diffunduntur et exsiccantur, et plerumque fine febre erumpunt.

630. Bullæ liquoris tenuis, flavi, vel subrubelli, plenæ, in omni morbo inflammatione comitato pessimum dat praefagium; in morbo enim topico gangrenam denotant.

631. Urina sanguinolenta, sub initio variolarum, non semper mortis instantis aut futurae indicium præbet, et ferè semper sanguinis missionem postular; at in fine hujus morbi similiter reddita plerumque lethalis evadit.

88   COMMENTARIL

632. In acidis exhibendis variolarum morbo correptis notandum est, quod mulieres lautae et delicatulae, virisque non pauci, ut et aetate proiecti, non aequo acida ferunt, ac juvenes robusti et sanguine pleni, qui postea morsu et ventriculi dolore, laborare solent. In hujusmodi variolosis itaque lenissimâ dosi acidorum tentanda via est.

633. Qui à variolis praegressis tandem asthmatici fiunt, pedetentim, nisi summâ curâ adhibitâ, phthisici deveniunt.

634. Inflammationis signa apud Celsum sunt quatuor, rubor, tumor, cum calore et dolore *.

635. Si post plures sanguinis missiones fixus haereat dolor pleuriticus, tum curbitulae cum scarificatione lateri applicatae saepe maximè profundit.

* Lib. iii. c. 10.

636. Si in pleuritide pulsus aliquantum durus sit, et per totum morbi decursum absit glutinatio inflammatoria crusta dicta, dein profundt vesicatoria et volatilia, nunquam verò danda in pleuritidis initio, neque sine sanguinis missione.

637. Missio sanguinis in pleuritide verâ repeti debet, etiamsi pulsus non indicet, eoque praecipue, si saeviat dolor, et adsit inflammationis comes crusta praedicta, seu glutinamenti species illa singularis, quae in hujusmodi morbis, sanguine missio, ejus superficie semper adhaerere invenitur; si verò absit per totum morbi decursum, missio sanguinis minori copiâ sufficiat.

638. Cum de indole sanguinis inflammati parùm inter se consenserunt scriptores medici, oblatam occasionem mihi libet hic amplecti, dum observationes quasdam nostras huc spectantes exponere moliar; quae etiamsi hanc rem ad amau-

COMMENTARII.

sim haud explicare valeant, aliis tamen acie ingenii magis pollutibus forsan ex usu sint; ut tandem multorum iadustiā, hujus causa penitus ē tenebris emineat.

Inter omnes constat, hujusmodi sanguinem morbis inflammatoriis esse familiarem; iisque prae caeteris, qui membris alicujus dolore acri comitantur, quales sunt rheumatismi, pleuritides, anginae, et his similes. Quas verò novas formas in his morbis induunt sanguinis particulae, vel ab ipsis morbi effectu, aliave quilibet causa hos morbos producente, non mihi est in animo hic explorare; haec enim nimis sunt subtilia, et ad praxim medicam nequaquam necessaria. Scire autem eas mutationes, quae ex his profluunt, et natâ inflammatione sanguinem ad functiones ejus naturales perficiendum inhabilem reddunt, ad ejus naturam investigandam et intentionem medicam ritè dirigendam non parùm conducere mihi persuassimum est. Inter has præ caeteris primus tenet crusta prædicta; haec enim mappa, cujuscunque gen-

meris sit, ab ipsis globulis, tam colore quam glutinosâ qualitate et coagulatione, planè diversa est, ut mislo sanguine è sphaenâ in aquam tepidam cuivis obvium sit, cum sub membranarum subalbidarum seu fibrarum quasi coalescentium specie se sistit; interea per totam aquam disperguntur globuli minime concreti, eique colorem rubellum impertinent. Nec minus à serosâ differre materia videtur; calor enim longe major, quam hic obtinet, ad serum concordendum necessariò requiritur, ut à thermometro patet. Levi etiam frigoris gradu concrevit haec materies, quod sero nequaquam accidit. Hoc enim ceflante motu aut calore, tam ab glutinamenti massâ, quam à globulis rubris, se segregat, et fluiditatem suam conservat. Tertium itaque quoddam est hoc glutinamentum, tam à sero quam à globulis sanguineis plane diversum, et quod frigescente sanguine aliis citius concrevit, et ob interclusos globulos reticulari cuidam corpori fibris complicatis non absimile videatur, in cuius interstitiis tam

N 2 rubri

rubri quām serosi comprehenduntur globuli, ex quibus concretum istud componitur, quod vocabulo usitato crassamenti nomen fert, ut ab ejus ablutione, quā diluuntur et separantur particulae serofae et cruentae, relicta materiā hāc fibrosā, distinctē videre est. Notatu praeterea dignissimum est, glutinosam hanc materiam in sanguine, qui optimam valetudinem possidet, gravitate suā partes serofas superare, non autem globulos rubros; quippe in sero cum globulis coalescit et subsidet, manent tamen semper in ipso crassamenti dicti fundo globuli nigri, densi, viscidā hāc materie minus implicati, quām in superioribus ejus partibus inveniendi sint, quod horum gravitatem majorem planè indicat. Ideoque mediā quādam inter globulos rubros serumque sanguinis gravitate instruitur glutinamentum hocce, eique usui inter alios inservire videtur, ut facilius et diuīius cum serosis particulis commisceantur globuli rubri, qui aliter ob majorem gravitatem, formamque

formamque sphaericam, citius à sero rece-
derent, quam postulat ipsa sanitas.

Debitâ itaque copiâ et tenacitate adesse
oportet haec materies glutinosa, ne vel
citius à se mutuò recederent particulae,
quae sanguinis massam componunt, quâm
ad secretiones necessarias requiritur; vel
ne sanguis glutinositate nimia praeditus
languesceret ejus motu, et exinde dimi-
nutae evaderent secretiones, quae secun-
dum naturae leges indolem multò magis
fluidam postulabunt.

Ex his itaque clarissimè perspicitur, cur
in sanguine fano superior crassamenti
dicti pars inferiore tenacior est, inferior
autem superiore nigror. Ex his priorem
consequentiam ita se habere, non modò
non dubium est mihi, sed perspecta et
explorata plane habenda est, ex predictis
de minori glutinositate et contactu minori
globulorum vires cohaerentes diminuente,
Patet autem secunda, seu ater globulo-
rum color, partim à minori albi glutinosi
copiâ, quod non aequè fundum petit;
praecipue verò ex pluribus globulis in
unum

vuum congestis oritur, ut ex vivido colore et fluiditate sanguinis arterialis, ratione habitâ ad eundem venas occupantem, nec non et ex fractis hisce globulis colorem mihius opacum prae se ferentibus, patet.

His de naturâ sanguinis sani præmissis, ponamus, quod inflammatio ex quâcunque causâ nata sit, augebuntur statim fluidorum et solidorum in se mutuò nisus et renixus, quibus magis magisque solvebuntur particulae diversae, quae massam sanguinis componunt. Majori tamen ratione mutabitur sanguinis pars glutinosa praedicta, quam vel globuli rubri, vel ipsum serum, eo quod cum hoc naturâ est insitum, ut haec mobiliora sint, parùm immutata fibrarum vibrationibus cedent, imo ipsam formam gradu aliquo mutare possunt hujusmodi particulae, iterumque assumere sine laesione ullâ notabili, ut ex Leeuwenhoeckii Observationibus patet. Hoc autem glutinamenti massae nequaquam accidit, quippe tali velocitate moveri nequit, quin à se mutuò rece-

COMMENTARII. 95

recedent ejus partes, et diminuetur cohaesio. Solvitur itaque vi febris et fibram pulibus continentis ordine iteratis glutinosa haecce indoles, et tam cohaesione quam gravitate adeo mutatur, ut minus cum globulis rubris implicari possit, qui exinde magis densi et magis mobiles evadunt. Missa itaque sanguine, cum primum quiescere coepit, citius fundum petere globulos rubros et faciliter inter se coalescere licebit. His igitur ita se habentibus, sorsum evehi partem glutinosam ob ejus levitatem specificam necesse est, ubi ob majorem, quam si interspersi fuissent globuli rubri, et inde fortiorem simul cohaesione inter particulas glutinosas, pellicula mole et tenacitate diversa, pro vario inflammationis gradu, variisque sanguinis indole, indole constituetur. Hoc equidem ab hujusmodi sanguine etiam ad sensum apparet; quo enim majori copia in sanguinis missa superficiem glutinatum inflammatorium deprehendimus, eò, cæteris paribus, magis à statu naturali more praedicto recedit sanguinis textura;

Revera

96 COMMENTARII.

Revera omnia praedicta analogiam quan-
dam ei methodo, quā in glutine parando
ab animalium viscidis utuntur artifices,
prae se ferre videntur. Solvuntur enim
calore humido animalium membra glu-
tinosa, dein absumptā humiditate, et
quiescente massā, sponte emergit gluten,
dum subsident partes graviores minus
cohaerentes.

Adnotandum etiam est, pravam hanc
sanguinis indolem non morborum praedictorum causam, sed effectum esse. In
ipso enim morbi accessu raro invenitur,
nato morbo brevi sequitur, eaque ratione
augetur, quā crescunt dolor, febris, et
inflammatio; atque ideo ab aucto san-
guinis motu et frequentioribus vasorum
et fibrarum pulsibus more praedicto ne-
cessariò gigni videtur.

Quamvis autem vigentibus hisce mor-
bis, in omni sanguine fiet hujusmodi
mutatio, non levem tamen variationem,
tam copiā et cohaesione, quam tempore
adventus subiit haec materia, prout san-
guis naturā suā plus minusve crassus sit,
et

COMMENTARII. 97

et fibrae robustiores aut debiliores; scilicet, in robustis et exercitatis, vel tenuior et fluxior, et in teneris et delicatulis, eò, caeteris paribus, majori copiâ in sanguinis superficie cernitur haecce glutinamenti species; quippe priorum sanguis non tantum naturâ suâ majori concretionis vi pollet, et majori glutinamenti copiâ scatet, ut cuivis vel leviter crassamentum tale examinanti patebit, quinetiam quod vi majori vasorum tunicas percutit, unde earum augetur renixus, et fortius conquassantur liquida inde circumfluentia. Cum itaque, teste experientiâ, naturalis sanguinis textura in homine sano ac robusto sic se habet, palam est, talem sanguinem magis concrescere, majorique glutinosi copiâ abundare. Quoniam etiam in his prae caeteris maximâ copiâ se prodit glutinatio inflammatoria, et his quam aliis magis vigent tum pulsus ictus, tum fibrarum vis elastica, sequitur temperiem pleuriticam more praedicto in sanguinem induci.

O

Neque

98 COMMENTARII.

Et profectò non datur in sanguinis mole aliud quoddam ullâ ratione phaenomenis respondens. Cum enim non diminuitur vel seri vel globulorum rubrorum quantitas (prius enim majori copiâ, ob auctum globulorum erga se invicem nisum expellitur, et ob eandem rationem densitate et gravitate tantùm mutatur crassamentum respectu globulorum) et interea deest in crassamenti massâ glutinosi quantitas haud parva, quae nunquam nisi in ejus superficie invenitur, patet glutinosam sanguinis sive fibratam crassamenti materiam vi febris in hanc substantiam commutari, sursumque expelli, ubi primum glutinosum quoddam liquefactum repraesentat, et mox, humiditate magis absumptâ et crescente liquido, aliquam corii speciem induit. Cui, calor ille praeternalis, hisce febribus praeceteris familiaris, qui fluida nostra fortius concrescere cogit, et humida dissipat, non parùm conducit.

Ex his et praemissis inferre licet, materiam glutinosam in sanguine sani hominis solidas corporis partes nutriendo,
particu-

COMMENTARII. 99

particulasque attritu amissas instaurando, aliis palmam praeripere, eò quòd copiâ majori ex membranis, tendinibus, ligamentis, et similibus, quam ex musculis educitur, ut in glutine parando satis norunt artifices. Quod etiam ad sensum fere demonstravit Malpighius, cùm solidas animalculi partes solâ fere ovi albuminis dissolutione enutritas ostendit, donec vasa eam firmitudinem acquisivissent, quam ad alios succos assimulandos necessariò postulabat natura.

Hanc autem naturae solertiam non satis admirare possumus. Quamvis enim præ aliis omnibus ad partes corporis instaurandas et nutriendas valeat hocce liquidum, hujus tamen ope nequaquam finem hunc attigisset natura, nisi rubri sanguinis globuli reliquis graviore suos fuerint, partesque serosae dilutiores. Unde sit, quòd fluxius alijsque commixtum servatur glutinosum, quo usque eam tenuitatem indueret, ut ad ultima vasa proelli potuit, ubi in poris fibrarum hiantibus haerent particulae, quae à reliquarum præ-

100 COMMENTARII.

tereuntium compressione fortius intrudantur, ibique consolidentur.

Errasse mihi videntur medici, dum glutinosum hoc, seu fibratam hanc materiam, ex chylo non satis subacto et attenuato constare volunt. Hoc enim, quamvis primo aspectu verisimile sit, vix concedi potest, ob citam ejus concrescentiam, quae chylo nullo modo competit. Serum enim igni expositum citius concrescit chylo, glutinosum autem hocce facilius ipso sero. Serum etiam pleuritide laborantium aequali calori expositum, ob auctum, scilicet, sanguinis motum, naturali citius et majori ratione concrescit; ideoque non est circulationis et attritus inopia, sed ab eorum effectibus diutius continuatis produci videtur humorum nostrorum ad concrescendum proclivitas; tantumque à veritate abhorret, ut glutinosum aliis minus sit subactum, quod contrarium pro vero aestimari debet.

Quod humores nostri ita assolent fieri concreti, non tantum in statu naturali plus minusve, verum etiam ita facto est
opus,

COMMENTARIJ. 101

opus, ut temperiem solidis nostris congerem, et vi agglutinanti pollentem induerent fluida, antequam in vasa nutritioni destinata propellerentur, sine qua, etiam si ad loca debita provenirent, vix perfici potuisset nutritio, partiumve amissarum instauratio; eò quòd vel quaqua-versum diffluerent et exhalarent humores nostri, vel acrimoniâ nimiâ imbuti vasa corrodere possent. Ab hujusmodi itaque humoribus, circulationis ope, rite paratis, et ad summam fluidam subtilitatem evectis, non dubitandum est, corporis fabricam omnino postulare, solida nostra ita reficienda esse. Quippe ad hoc peragendum, requiruntur in particulis summa superficierum laevis et politura, mira exiguitas, et ad cohaesionem aptissima promptitudo; quae omnia ex glutinoso praedicto, et ab hoc solo ad debitam subtilitatem evecto suppleri posse fere sponte patet.

Positis itaque in hocce glutinoso his qualitatibus, et permanente blando corporis humani calore, circulationisque attritu,

attritu, ulterius atterentur et dividentur particulae, donec eam subtilitatem tandem acquirere possint, ut per ultima vasa transire evadant idoneae, ibique more praedicto consolidentur.

Neque laboriosus hic naturae processus in liquido hoc praeparando, utcunque per ambagem fieri videatur, verae ejus actioni repugnat. Exemplum enim habemus in ovi albumine, cuius incubatio hanc rem satis luculenter explicat. Hoc enim liquidum glutinoso praedicto simile est, et nutritioni à naturâ destinatum, quod etiam si à gallinae vasis et humoribus elaboratum est, summamque polituram, et ad cohaesionem promptitudinem exinde acquisivit, ulteriorem dissolutionem postulat, antequam ad nutritionis officium perficiendum evadit idoneum. Hoc autem à blando incubatus calore, et actione vasorum animalculi efficitur, quorum ope ad eam tandem subtilitatem dividitur liquor hic glutinosus, ut servatâ interim vi suâ cohaerenti per vasa incredibiliter tenuia transeat,

transeat, iisque augmentum et nutritum conciliat.

Objici autem possit, me eidem causae diversos imo contrarios tribuere effectus, eò quòd circulationis vi glutinosum produci velim, idemque ejus ope iterum solvi, cum permanente eādem causā viscidius potius quam tenuius fieri liquidum credibile est.

Ab ovo incubato extra controversiae aleam ponitur lis; quippe gallinae vasis et humoribus elaboratur albumen, et fit glutinosum, laeve, politum, dissolutioni ulteriori idoneum, et glutinoſo praedicto perfectè analogum. Haec tamen dissolutio nequaquam accidit, niſi simili calore fotum fit ovum, et à vasis animalculi ulterius dividantur particulae glutinosae; horum tamen ope in liquidum, tenuitate suā omnem captum superans, convertitur albumen.

Ex his sequi videtur, hanc crassamenti partem, bene vel male se habentem, majori ratione ad sanitatem tuendam, morbosve producendos, conferre, quam vulgo
ad

104 COMMENTARII.

ad id credendum possunt animum inducere illi ipsi medici.

Cum enim glutinosum hoc aliis corporis nostri humoribus citius à frigore concrescit, citiusque aucto calore nimio inspissatur, et glutinosam naturam induit, cur non ex horum effectibus in hoc liquidum, dum per minima vasa transit, adeò varius oriatur lento febrilis, ut pro diverso sanguinis statu et acrimoniâ, variis concretionis aut fluxionis gradibus, variis fibrarum stricturâ et laxitate, variisque horum inter se copulationibus, febres quam plurimas à se mutuo valde diversas, imò cujuscunque fere generis, producere queat? Eoque praecipue, si simul adsit in parte quâlibet vel fibrarum à frigore constrictio vel coarctatio, secus quâm natura fert, et exinde partium singularium inflammationes oriri posse palam est.

Ad rem autem nostram ut redeamus, eosque morbos ad examen deducamus, quibus frequentissimè vel abest vel adest morbosa haec sanguinis missi temperies.

Ex his p[re] caeteris omnibus patebit conclusiones praedictas, non in solis ratione[n]ciis, sed in rebus ipsis esse stabilitas.

Dixi supra, praedictum sanguinis morboi statum inflammationis cujuscunque comitem ferè esse individuum; quod non solum ex morbis ipsis patet, quinetiam ex iis aeris constitutionibus, quibus p[re] caeteris prevalent morbi inflammatione conjuncti, et augentur sanguinis densitas et fibrarum vis elastica. Pone haec ita esse, tum majori gradu se prodit praedicta morboi sanguinis superficies, et vice versa, ut ab historiis morborum sub caeli temperie aut intemperie graffantium, proculdubio patet.

Pariter in rheumatismo, pleuritide, peripneumoniâ, aliisque similibus morbis, sanguinem hoc modo affectum invenimus. In doloribus tamen merè seorbeticis, hypochondriacis, et hysterics, ex seri sanguinis tenuitate et acrimoniâ ortis, in pleuritide spuriâ à lentâ sanguinis indole productâ, et in peripneumoniâ nothâ dictâ frequenter abest, vel saltem non appareat,

P quousque

quousque adeo augeatur humorum et solidorum in se invicem nisus, ut gradu aliquo vera gignitur inflammatio.

Pari etiam ratione in capitibus, oculorum, aurium doloribus inflammatoriis, praecipue verò in phrenitide se ostendit glutinamenti haec species. Febris autem languidis neque dolore, neque partis cujuslibet inflammatione stipatis, etiam si delirio comitatis, sanguinem hoc modo vitiatum raro videmus. Neque in ipsâ mania frequens est hic sanguinis missi status; quamvis enim in hisce aegris ad summum augetur fibrarum strictura, languefit interea ut plurimum humorum motus, ut tam ex pulsu, quam et secretionum inopiam satis appetat, iis per cerebrum et nervos tantummodo exceptis.

Hecticis, dolore, inflammatione, vel exulceratione partis alicujus, laborantibus, familiaris est praedicta glutinosa massa, his tamen absentibus, rarissime in tali corporis habitu videtur; horum enim sanguis plerumque tenuis, floridus, et dissolutus se coram oculis sistit.

Pari

Pari etiam ratione, qui liquoribus spirituosis dictis, praecipue spiritibus distillatis se indulgent, sanguinem habent fluidum, calidum et dissolutum, cuius crastamentum tardè ab ejus serosa parte secedit; naturali enim magis tenerum est, et paulò magis quam ipsum serum coalescens, raro tamen pleuriticus fit, et etiam natâ jam inflammatione, tardius hanc glutinosam indolem induit sanguis, et pelliculâ tenuiore plerumque tegitur. Quippe humorum acrimoniâ sensim solvuntur tum glutinosum tum globuli sanguinei, atque ideo per glandulas recipiendis humoribus accommodatas expellitur hocce glutinosum, quod in morbis hecticis laborantibus praecipue videre est, quorum urina aliis magis spumescit, et bullas spumantes diutius conservat, glutinosi hujus soluti signum certissimum. Natâ itaque ex quâlibet causâ inflammatione, mirum non est glutinamentum hocce in his minus apparere, cum diminuantur tam glutinosi copia et tenacitas.

108 COMMENTARII.

quām impetus globulorum rubrorum va-
forumque renixus.

Foeminiis praegnantibus familiaris est
haec sanguinis tenperies, scilicet, glutino-
sae massae praesentia; quippe his au-
getur tam fluidorum quām solidorum in
se invicem impetus, ut ab ipso pulsu, te-
spiratione diffici, distentione fibrarum
uteri foetum gerentis, simul et totius ab-
dominis, totius inde corporis majori et
molesto pondere onerati, quo vires suas
in motibus omnibus peragendis magis
exerere coactae sunt hujusmodi mulieres,
in promptu res est omnibus. Absumptâ
etiam sanguinis parte tenuiore in foetu
nutriendo, reliquam crassiorem et magis
densam evadere necesse est.

Qui hydrope laborent, habent crassa-
mentum sanguinis atrum et densum, à
parte serosâ statim recedens, et exigui
globi formâ, ratione habitâ ad copiam
seri, fundum petens. Accidente tamen
ex causâ quâcunque, dolore acuto in-
flammatione comitato, brevi sanguis fit
pleu-

pleuriticus minori tamen gradu, quam in robustis et sanguineis habitibus.

Ex his aliisque quamplurimis exemplis patet, pleuriticam hanc sanguinis indolem ab actione nimirum fluidorum et solidorum in se mutuò produci, cujuscunque generis sit ipsius sanguinis textura, licet in quibusdam citius, in aliis tardius, copiâque inaequali, pro variâ ratione densitatis et cohaesione, quibus polleat sanguis, simul et impetu virium vitalium urgentium, producatur; atque ideo non à tardiore ejus motu per partem quamlibet effectam, ut supponunt aliqui, oritur. Proposito autem hoc pro vero admisso, tunc in pleuride spuriâ, in peripneumoniâ nothâ, in hydrope, leucophlegmatiâ, iisque omnibus morbis, in quibus farò appetit haec glutinamenti massa, prae ceteris abundaret. Interea volunt alii hunc effectum à calore solo produci; huic tamen longe dissimile cohaesione suâ est illud glutinamentum, quod à solo calore absque circulationis attritu fit, quo cunque caloris gradu productum

110 COMMENTARII.

ductum sit; quippe materiae caseariae speciem prae se ferre nunquam invenitur. Hic autem adnotare conveniat, quod cum, ex gradu caloris, sanguinem glutinamento quodammodo obductum fore mihi persuasum habui, missio tamen sanguine, contrarium omnino reperi, ut in scorbuticis quibusdam calidioribus et hec tics passim videre est.

Ex praemissis patet, cur viri robustae temperie missione sanguinis largam, qui autem sunt debilioris, et quorum sanguis plerumque est magis rutilus et dissolutus, minorem, caeteris paribus, postulant. Quippe missio aequali copia sanguine in utrisque majori ratione, in posterioribus diminuitur in vasa impetus humorum, unde minor fit vasorum tenacius, et necessario vacillat pulsus.

Hinc etiam patet, cur in morbis inflammatione comitatis, sanguinis missio adeo fit necessaria et quam copia. Nec minus palam est, cur partes membranaceas imprimis obsidet praedicta sanguinis glutinatio, et cuius generis medicamenta

COMMENTARII. 111

camenta ad glutinosum hoc solvendum
optima sunt habenda, et quantum à lentâ
differt pituitâ.

Ex praemissis denique liquet, cur in
aegrotis, qui hecticis, scorbuticis, ca-
checticis et hydropicis morbis labo-
rent, solâ arte chirurgicâ, externisve
applicatis balsamis, adeo difficulter con-
solidantur vulnera, dum defectu hujus
viscidi agglutinantis, vasis hiantibus ef-
fluit sanies, aliave similia liquida; nec
non cur summa in his requiritur medici
solertia, ut propellendo, revellendo, in-
crasando, attenuando, humorumve acri-
moniam specificè corrigendo, ad indolem
naturalem ita reducatur sanguis, ut pus
laudabile gigneretur, et morbus ad feli-
cem sanationem deduci possit.

INDEX.

COMMUNALITY

conseil de géologues, qui fit un rapport favorable à la construction d'un canal.

I N D E X.

A

- A**BDOMINIS flatūs quomodò tollendi,
fest. 459
— dolores, 463, 464
— viscerum scirris infarctorum signa,
608
Abscessūs in cerebri ventriculis indicia, 616
Alvus astricta quid indicet, 606
Ambuflationum curatio, 540
Anasarcae curatio, 423, 424
Angina suffocationem minitans, 571
Aortae malè affectae signa, 610
Aphthae in faucibus, quae dysenteriam comi-
tentur, 421
Apoplexia est paralysis universalis, 477
— ab epilepsia quomodò discrepat, ib.
— minus periculosa, 467
— quae à comate oriatur, 554
— quibus signis aliquandò indicetur,
573
Apoplexiæ inveteratae quae ad curationem
conducant, 466

Q

Aqua

- Aqua** in thorace quibus indicis se prodat,
603
 — ebulliens gangraenam gignens, 539
Aquâ submersi quando vix possunt exsuscitari,
588
Asthma cum facie leucophlegmaticâ quid indi-
cet, 600
Asthmatis paroxysmus dignoscendus, 492
 — curationi favet tussis, 578
Aurium tinnitus quid indicet, 598

B

- Bathonienses** aquae quibus aegrotis profint,
463
Bullae liquoris flavi vel rubelli plenae in-
stans periculum praesagiunt, 630
 — — — in morbo inflammatorio, ib.
 — — — in morbo topico, ib.

C

- Cachexia** quomodo se prodit, 576
Calculus in duodeni membranis, 599
 — in urethrâ, 465
Calculis renes et ureteres scatentes, 593
Cancer quomodo tractandus, 517
 — ilei, 460
Cancri, cessante fluxu menstruo, 620
 — fungosi, 439
 — occulti, 542
Cancros, sub menstruum cessatione, vitandi ra-
tio, 621
Canina rabies angustiâ respirationis comitata,
489

Caninae

- Caninae rabiei remedium, à Cl. Meadio praescriptum, 483**
- symptomata rediviva, 490
- Capitis dolor, 469, 470. 573. 575. 597. 616**
- Cariei ossium curatio, 522**
- Catarrhus suffocatorius, 574**
- Catarrho inveterato febris superveniens quid indicat, 503**
- Catarrhi frequentes, signis anomalis comitati, quid indicant, 452**
- Celsus quatuor statuit inflammationis signa, 634**
- Cephalalgia vasorum cerebri turgentibus comitata, 575**
- quae apoplexiā minitat, 573
- Cerebri male se habentis symptomata, 468, 469, 470. 553. 555. 597, 598**
- in ventriculis abscessis signa, 616
- Chamaemeli florū infusio quibus profit, 463**
- Cholera, quandō hepar scirris redundare indicat, 592**
- Cibus in pulmonum morbis aptissimus, 430**
- Coli gangraena, 594**
- Coma ex febre castrēni, 564**
- quae vigilantibus instet, 554
- Comitialis morbi praesentis signa, 524**
- Comitiales morbi incubo comitati, 468**
- v. *Epilepsia*.
- Combusta pars corporis quomodō tractanda, 540**
- Contusio violenta quomodō tractanda, 438**
- Convulsiones ex vulnere, 538**
- in morbis inflammatoriis, 581

(116)

Cordis palpitatio quid indicet, 589. 601. 603.
607

— **valvulae induratae,** 601

Coryzae quomodo tractandae, 595

Crurum tumor quomodo juvetur, 612

Cubiti luxationis diversae signa, 534

Cucurbitulae siccae ad flatus tollendos, 459

— **in pleuritide maxime profint,**

635

Cutis mutatio in variis morbis quid indicet,

449

D

Deglutitio impedita, 500

Delirium à debilitate, 551

— **in quo cerebrum afficitur,** 552.

555

Dentes cariosi quomodo gingivis nocent, 547

Diabeti medendi ratio proposita, 545

Diarrhoea quid indicet, 461. 608

— **quomodo curanda,** 462

— **in febre castrensi,** 565

Digitus si fiat paralyticus, quid agendum,

471

Dysenteria an postulet venae sectionem, 420

— **aphthis et petechiis comitata,** 421

— **diuina,** 443

E

Emetica hypochondriacis obfit, 587

— **hystericis noceant,** ib.

Epilepsia et apoplexia quomodo discrepant,

477

Epilepsia

Epilepsia plerisque aquam in cerebro denotet,

478

— quomodo oriatur, 479. v. Comitatio
morbus.

Erysipelas fotu emollienti plurimum levetur,

528

F

Febris castrensis vera quibus signis indicatur,

564

— — — quomodo curanda, 565, 566,

567

— catarrho inveterato superveniens, 503

— inflammatoria singultibus comitata, 556

— intermittens quo tempore paroxysmi exi-
tialis, 453

— in qua cerebrum afficitur, 553, 555

— laffitudine ingenti comitata, 556

— maligna quibus signis indicetur, 568

— nauseâ incipiens, 550

— putrida, debilitate superveniente, 427

— paraphrenitide comitata, 569

Febris hecticis laborantes serum sanguinis
excernunt, 602

Ex febre lentâ mortui sanguinem habent in
venis congestum, 548

— — — ex inflammatoriâ — in arteriis, ib.

In febribus omina infausta, 502. 556, 557.

558. 582

— — — emetica quando profint, 550

— — — quando noceant, 583

— — — maculae rubrae et purpureae
undè, 441

— — — quando cortex Peruv. est exhibi-
bendus, 425

- F**ebrium diversitas ex diversitate glutinamenti,
638. p. 104
 ————— in paroxysmis quando sanguis mit-
 tendus, 455
Febricitantes urinam nigram reddentes, 584
Febrilis calor sanguine indicetur, 446
Fellis vesiculae vitia, 592
 ————— quomodo curentur, 606
Fistulae curatio, 512
Fluor albus, 505
Foeminae temperiei tabidae quibus remediis
 juventur, 491

G

- G**angraena, cum adsit syncope, 433
 ————— ex aquâ ebullienti, 539
 ————— ex frigore, 514
 ————— coli quando verisimillima, 594
 ————— quam praecedunt maculae pur-
 pureae, 559
 ————— in morbo topico, 630
Glutinosae materiei debita copia et tenacitas,
638. p. 93
Gonorrhœa venerea, 530

H

- H**aemorrhagia narium diurna quid indicet,
563
 ————— in febribus, quando bona aut
 mala, 560
 ————— in hydrope, 561
 ————— in morbis scorbuticis, ib.
 Haemorrhagia

(119)

- Haemorrhagia saepe suppressa quid praesagit,
562
— in foeminis temperiei tabidae
quomodo curanda, 491
— uterina, 506, 507. 544
Haemorrhoides haemoptysi optimè occurrant,
570
Hecticus calor quomodo mitigatur, 496
Hepar scirris laborare quaenam sint indicia,
589. 592. 606. 609
Hepatis male se habentis signa, 458. 604
Hydroceles curatio, 422
Hydrops ovariorum, 544
Hydrops in mediastino signa, 607
— fanatio, 424
Hypochondrii dolor quid indicet, 499. 589.
599. 604. 609
Hypochondriacis quaenam profint, 480, 481,
482
— emetica noceant, 579. 587
Hypogastrii doloribus diarrhoa superveniens
quid indicat, 608
Hysterica anxietas sine periculo, 484
Hystericae paessonis instantis indicia, 487
— — — curatio, 488
Hystericis quaenam profint, 480, 481
— quando obsint emetica, 579. 587

I

- Isterum quaedam comitantia quid indicent,
495. 585
Ictero cholera superveniens, 592
Incubus in morbis comitalibus quid indicat,
468

Infantes

- Infantes dentientes, 431. 434. 510
 ——— rachitide laborantes, 501
 ——— ventris torminibus vexati, 508
 Inflammationis in gangraenam tendentis signa,
 513
 ——— in suppurationem, ib.
 ——— quatuor signa, 634
 Inflammatorei morbi, singultibus comitati, quale
 malum indicant, 581
 Insaniae species, 486
 ——— quam medendi rationem postulat, ib.
 Intestina cancro laborantia, 611
 Intestinorum dolor, 463, 464. 611. v. *Ven-*
triculi dolores.
 ——— inflammatio, 449, 611
 Ischuria gangraenam inducens, 586
 ——— quid indicet, 593

L

- Lassitudo unde oriatur, 448
 Lien quandò scirris laborans, 457
 Lienis male se habentis signa, 458
 Luis venereae curatio qualis, 530—533
 Luxatio cubiti, 534
 Luxatorum restitutio quandò non est tentanda,
 535
 ——— quandò est tentanda curatio, 536

M

- Maculae rubrae in febribus unde oriuntur,
 441
 ——— purpureae quandò gangraenam indu-
 cant, 559

Mammæ

N

- Narium haemorrhagia**, 458. v. *Haemorrhagia*.
Nutritio imprimis pendet à glutinamento in san-
guine, 638. p. 98.

R

Obfie.

- O
- Obstetrics ignarae pessimè officiosae, 618**
Obstructio ex vasis laxatis, &c. 447
 ————— **ex torpido humorum motu, ib.**
Obstructionis causa perpendenda, 445
Obstructiones quibus modis solvendae, 436.
 447
Oculus cui scirrus adsit, 515
Oculi rubentes delirio comitati, 434
 ————— **quando mortem denunciant, 558**
Oris clausura ex vulnere, 538
Orthopnoea, 604, 605. v. Asthma.
Offa carie affecta quomodo tractentur, 522
Offi corrupto non adhaeret caro, 547
Offium in morbis quomodo sedes mali dignoscenda, 520
 ————— **dolores quando augmentur, 521**
 P
Paralysis unde plerumque oriatur, 475
 ————— **musculorum faciei, 476**
Paralyssi medendi ratio tentanda, 523
Paralyticus si fiat digitus, quid agendum, 471
Paralyticorum muscularum sedes diversa dig-
 noscenda, 472
Paralyticis quaenam profint frictiones, 473
Paralytici quidam quomodo alendi, 474
Paraphrenitis in febre malignâ, 569
Paraphrenitidis curatio, 498
Paronychia curatio tentanda, 525, 526
Parturientibus nocent obstetrics ignarae, 618
Parturientium mammae inflammatae quomodo
 currandae, 619

Pedum

- Pedum intumescentia quid indicet, 608
 — oedemata quomodo minuantur, 497
 Pedibus oedematosis tussis superveniens, &c.
 605
 Pediluvia tepida in calore heftico, 496
 Pelusiacà in regione chirurgorum mos, 465
 Peripneumoniae signa dignoscenda, 492
 — nothae curatio, 493, 494
 — levis curatio, 546
 Peruvianus cortex quando exhibendus, 425
 — in quadam desipientiae specie pro-
 fit, 486
 Phthisis pulmonalis, 442
 Phthisici à variolis praegressis, 633
 Plethora duplex, 435
 Pleuritidis curatio, 428. 636, 637
 Polypus in corde, 518
 — in arteriis majoribus, ib.
 Pulmones tuberculis oppilati, 429
 — lateri haerentes, ibique inflammatio,
 450
 — vomicà macerati, 452
 — oedematosi aut putridi, 605
 Pulmonum vasa quando verè paeclusa aesti-
 manda, 596
 Pulmonum in morbis quale debet esse sputum,
 451
 — qualis debet esse cibus,
 430
 — symptomata lethalia, 442
 Putredo vomitionis causa, 440

R

- Rabies canina angustiâ respirationis comitata,
489
 Rabiei caninae symptomata rediviva, 490
 _____ Cl. Meadii remedium, 483
 Renes inflammati, 591
 Rheumatismus in femoris juncturis, 580
 Rheumatici dolores quomodo curandi, 577
 Rheumaticis profint exercitationes, ib.

S

- Sanguis quandò calorem febrilem indicet, 446
 _____ minus meabilis, 448
 Sanguinis inflammati indoles, 638
 _____ glutinamenti indoles, ib.
 _____ crassamenti et seri proportio, 446
 _____ impetus nimii signa, 456
 _____ nimium inertis indicia, ib.
 _____ missio in contusionibus, 438
 _____ in morbis dysentericis, 420
 _____ in febre castrensi, 565
 _____ in rabie caninâ, 483
 _____ in paroxysmis febrilibus, 455
 _____ in paraphrenite, 498
 _____ in peripneumonia nothâ,
 293
 _____ in pleurite, 635, 636
 _____ in tabidis curandis, 491
 _____ in variolis, 631, 625.
 _____ quando mittendus est ad ani-
 mi deliquium, 434
 Scirrus indolens quomodo tractandus, 541
 Scirrus

- Scirrus canceris indolem induens, 516
 — cessante fluxu menstruo, 620
 Scirri recentis curatio, 541
 — uterini symptomata, 543. 617
 Scirri pariant morbos chronicos, 515
 — in visceribus, 608
 Singultus frequens in morbis inflammatoriis,
     581
 Spadanae aquae quibus profint, 480
 Spasmodicis affectionibus maximè profint ano-
     dyna, 527
 Stomachi inflammationis signa, 590
 Submersi aquâ quandò exfuscati vix possunt,
     588
 Sudor in febris initio quandò est mali ominis,
     582
 Suppuratio in morbo quandò sit expectanda,
     511. 513
 Suppurationi quae profint, ib.

T

- Tabidae temperiei foeminis quae profint re-
     media, 491
 Thoracis aquâ suffusi signa, 600. 603. 607
 Tunbrigenes aquae quibus profint, 480
 Tussis quandò aortae male affectae signum,
     610
 — asthmatis curationi aliquandò faveat,
     578
 — catarrhum suffocatorium gignat, 574
 — diuturna quale malum praefagit, 429
 — qualia postulet alimenta, 430
 — humida quomodò curanda, 595
 — sicca quid denotet, 596. 607

Variolae

- Variolae sunt pustulae inflammatoriae, 622
 — maculis purpureis aliquando comitatae, 626
 — cum petechiis gangraenosis, 627
 — cum vomitu et ardore praecordiorum, 623
 — cum urinâ sanguinolentâ, 631
 — cum pustulis albicantibus, 629
 Variolarum species diversae quomodo dignoscendae, 624
 — curatio, ib.
 — post crisi sanguinis missio quando aliis evacuationibus preponenda, 625
 In variolis acida à quibus parcè adhibenda, 632
 — gangraenae signa, 628
 Variolosi, qui asthmatici et phthisici deveniant, 633
 Venae secilio, v. *Sanguinis missio.*
 Venerea lues, 529—533
 — cum cancris, 533
 — cum gonorrhœâ, 530
 — cum medullâ infectâ, 532
 — cum pene inflammato, 531
 Venerea ulcera superficiaria, 529
 Ventris tormenta in infantibus, 508, 509
 Ventriculi dolores, 463. 590. 594.
 — inflammatio, 437. 464. 590
 Vertigo, 572. 597, 598. 601
 Vesicatoria in febre castrensi, 566
 — in pleuritide, 636

Ulcera vetera cur digitis explorant chirurgi,

- 547
Vomitus materiei fuscae, nigrae, &c. 437
 ————— **aeruginosae,** 590
 ————— **continuò pertinax,** 594
 ————— **à putredine ortum dicens,** 440
Urina nigra in causode quid indicet, 584
Urina sanguinolenta in variolis sub initio aut
 fine quid indicat, 631
Urinae suppressio, 591. v. *Iscburia.*
Uteri haemorrhagia ascitem gignens, quid
 praetera indicat, 544
 — **scirri,** 543, 617
Vulnus convulsionibus comitatum quomodo
 tractandum, 538
 ————— **deglutitione impedita,** ib.
 ————— **ex ustione factum,** 540

E R R A T A.

- Sect. 422. l. 2. lege imprinci- 541. l. 19. prae-
 mis, 583. l. 7. faburiae,
 428. l. 5. materiae. Pag. 3. n. l. 5. diseale.
 430. l. 12. fluviatilibus 63. l. 12. 574.
 433. l. 1. gangrenâ. 95. l. 19. dele indole.
 456. l. 9. calor. 97. l. 3. dele et.
 459. l. 2. prae. Ib. l. ult. dele neque.
 468. l. 2. prae.

Per eundem AUCTOREM,

- I. An Experimental Enquiry on some Parts of the Animal Structure.
- II. An Enquiry into the Exility of the Vessels in a Human Body, wherein Animal Identity is explained.
- III. Richardi Mead Monita et Praecepta Medica, permultis Notationibus et Observationibus illustrata, 2 Vol.
- IV. De Morbis quibusdam Commentarii,
2 Vol.

17
et nos in tempore illius
propositis locutus es
sicut etiam nos oculi tristitia
recesserunt ab oculis nostris
et nos illorum etiam
propositis locutus es
sicut etiam nos oculi tristitia
recesserunt ab oculis nostris
et nos illorum etiam